

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Έτος 59

Ίανουάριος 2010

Τεύχος 1

Περιεχόμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ	
Εισοδικόν	3
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΝΕΥΡΟΚΟΠΛΗ	
Ή Ήκκλησία «σὺν τῷ κόσμῳ»	4
ΠΡΩΤ. ΠΑΥΛΟΥ ΚΟΥΜΑΡΙΑΝΟΥ	
Τὸ Βάπτισμα: ποιμαντικά καὶ λειτουργικά προβλήματα σήμερα (α')	8
ΠΡΩΤ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΙΝΑΚΟΥΛΑ	
Τὸ κήρυγμα καὶ τὰ δόγματα (α')	12
ΧΡ. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ	
Κατηχητική διδασκαλία κατὰ τὸν Ἅγιο Κύριλλο Ἱεροσολύμων	16
ΠΡΩΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Α. ΓΕΩΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ	
Γεδεωνίτες: Μία διεθνῆς προτεσταντικὴ ὀργάνωση	18
ΠΡΩΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΘΕΡΜΟΥ	
Λειτουργία τῆς διάνοιας καὶ τῆς καρδιάς	20
ΠΡΕΣΒ. ΚΩΝ/ΝΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	
Γιατί ὁ δρόμος τῆς Ἐκκλησίας πηγαίνει πρὸς τὸν γνωστὸ Χριστό;	22
Ν. Κ. ΔΡΑΤΣΕΛΛΑ	
Ὁ βίος τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Στεφάνου τοῦ κτίσαντος τὴν Μονὴν Χηρολάκκου	25
Ἐπικοινωνία	27
Βιβλιοπαρουσίαση	29
Μηνολόγιο	31

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου Ἀρχιμ. Κύριλλος Μισιακούλης

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Ἀλέξανδρος Ἱ. Κατσιάρας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΜΕ ΕΝΙΑΥΣΙΑ ΘΗΤΕΙΑ: π. Δημήτριος Τζέρπος, π. Σωφρόνιος Γκουζίνης, π. Νεόφυτος Ραφαηλίδης, π. Γεράσιμος Ζαμπέλης, π. Ἀθανάσιος Γκίκας καὶ ὁ κ. Παναγιώτης Σκαλτσῆς. – ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΛΗΣ: Λίτσα Ἱ. Χατζηφώτη. – ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Χαράλαμπος Κωστόπουλος – ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λίτσα Ἱ. Χατζηφώτη, Κων/νος Χολέβας καὶ Βασίλειος Τζέρπος. – ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου: Ν. Κάλτζιας, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα, Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Ζωγραφιστὲς τεύχους: Τοῦ ζωγράφου Θεόφιλου.

Τὸ Περιοδικὸ «Ἐφημέριος» δὲν εὐθύνεται γιὰ τὸ γλωσσικὸ ἴδιωμα τῶν ἀρθρογράφων του.

«Ἡ Ἐκκλησία βρίσκεται στὸν κόσμον ἔχοντας ὡς σκοπὸ νὰ τὸν σώσει μὲ τὴν ἐσχατολογικὴ ὀλοκλήρωσή της, μὲ τὴν ἔλευση καὶ παρουσία τοῦ Χριστοῦ, μὲ τὴν προσδοκία Του νὰ φωτίσει, νὰ κρίνει καὶ νὰ δώσει νόημα στὴ ζωὴ καὶ τὸν χρόνο της. Ἐὰν ἡ Ἐκκλησία ἦταν σωτηρία ἀπὸ τὸν κόσμον, τότε θὰ τῆς ἀρκοῦσε ἡ νέα λατρεία της· πολὺ περισσότερο θὰ ἦταν ὁ μοναδικὸς σκοπὸς καὶ τὸ μοναδικὸ περιεχόμενον τῆς καθόλου ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Μιὰ τέτοια “ἀρνησικοσμὴ ἐσχατολογία” θὰ ταίριαζε περισσότερο σὲ ἀτομιστὲς χριστιανούς.

Ὅμως αὐτὲς οἱ ὄχι τόσο ἐσχατολογικὲς ὅσο ἀποκαλυπτικὲς ἐκφράσεις δὲν ἐξάλειψαν μεταξὺ τῶν χριστιανῶν τὴ συνείδηση ὅτι ἡ Ἐκκλησία βρίσκεται στὸν κόσμον μὲ μιὰ ἀποστολή· κι ὅτι ἀκριβῶς τὸ μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχει γιὰ νὰ “καταγγέλλει τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καὶ νὰ ὁμολογεῖ τὴν ἀνάστασή Του”. Αὐτὸ τὸ μυστήριο “καθιερώνει” τοὺς χριστιανούς σ’ αὐτὴ τὴν ἀποστολή, ἡ ὁποία μόνο μέσα στὴν Ἐκκλησία μπορεῖ νὰ γίνῃ πραγματικότητα, ὡς φανέρωση τοῦ νέου αἰῶνα, τῆς νέας ζωῆς μὲ τὴν “παρουσία” τοῦ Κυρίου. “Ὁ κόσμος” θὰ παρέλθει, ὁ Κύριος θὰ βασιλεύει “ἐν δόξῃ”. Ἡ Ἐκκλησία προσμένει αὐτὴ τὴ συμπλήρωση τοῦ χρόνου, κατευθύνεται πρὸς αὐτὴν τὴν ἔσχατη νίκη».

π. Ἀλεξάνδρου Σμέμαν,
Ἡ Ἐκκλησία προσευχομένη,
Εἰσαγωγή στὴ Λειτουργικὴ Θεολογία,
Μετάφραση - Ἐπιμέλεια· Πρωτ. Δημήτριος Τζέρπος,
Ἀκρίτας 2003⁶

Σεβαστοὶ πατέρες,

Τὸ πρῶτο τεύχος τοῦ 2010 ἀρχίζει μὲ ἓνα πολὺ ἐνδιαφέρον ἄρθρο τοῦ π. Κωνσταντίνου Νευροκοπλῆ στὴ στήλη *Προσόμοια* γιὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία ἐπιτυγχάνει τὴν διακονία τῆς στὸν κόσμο, ποὺ ἀνδρώνεται ὡς μαρτυρία τοῦ Σταυροῦ, τὴν σταθερὴ γέφυρα διάβασης, ὅπως τὸν χαρακτηρίζει, τῶν πιστῶν καὶ τοῦ κόσμου τους στὴν αἰώνια ζωὴ. Ὁ π. Κωνσταντῖνος Παπαθανασίου στὴ σελίδα *Τίνα με λέγουσι οἱ ἄνθρωποι εἶναι*; ἀπαντᾷ στὸ ἐρώτημα: γιατί ὁ δρόμος τῆς Ἐκκλησίας πηγαίνει πρὸς τὸν γνωστὸ Χριστό; Ὁ ὁμ. Καθηγητῆς τοῦ Τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ. κ. Χρ. Βασιλόπουλος στὴ στήλη *Πρὸς Ἐκκλησιασμὸν* ὀλοκληρώνει τὸ ἄρθρο γιὰ τὴν κατηχητικὴ διδασκαλία κατὰ τὸν Ἅγιο Κύριλλο Ἱεροσολύμων καὶ στὸ *Λειτουργικὸ Ἐργαστήρι* ὁ π. Παῦλος Κουμαριανὸς ἀναφέρεται στὰ ποιμαντικὰ καὶ λειτουργικὰ προβλήματα σχετικὰ μὲ τὸ Βάπτισμα σήμερα.

Στὴ στήλη *Διακονία τοῦ λόγου* ὁ π. Ἀντώνιος Πινακούλας γράφει γιὰ τὸ κήρυγμα καὶ τὰ δόγματα θέτοντας τὰ θέματα τῆς ἀναζήτησης τῆς σχέσης τοῦ κήρυγματος μὲ τὰ δόγματα καὶ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο θὰ κηρυχθοῦν τὰ δόγματα σήμερα. Στὴ διεθνῆ προτεσταντικὴ ὀργάνωση τῶν Γεδεωνιτῶν ἀναφέρεται στὴ στήλη *Πρὸς Διάκρισιν* ὁ π. Βασίλειος Γεωργόπουλος καὶ ὁ π. Βασίλειος Θερμὸς ὑπογραμμίζει στὴ στήλη *Πρὸς Οἰκοδομὴν* τὴν ἀνάγκη τῆς ἐπίγνωσης τῆς ἀναξιότητος τοῦ λειτουργοῦ κατὰ τὴ Θ. Εὐχαριστία καὶ τὴν ἀπαίτηση τοῦ Κυρίου ἐκεῖνη τὴν ὥρα ἢ καρδιὰ καὶ ἡ διάνοια νὰ εἶναι ἄρτιες καὶ πυρακτωμένες.

Ὁ βίος τοῦ ὁσίου πατρὸς Στεφάνου, τοῦ ἰδρυτῆ τῆς Μονῆς τοῦ Χηνολάκκου, παρουσιάζεται στὴ στήλη τοῦ *Συναξαρίου*. Στὸ τεύχος αὐτὸ ὑπάρχουν ἀκόμη, ὅπως πάντα, σελίδες *Ἐπικοινωνίας*, παρουσίαση βιβλίων καὶ εἰδήσεις στὸ *Μηνολόγιο*.

Ἀλέξανδρος Κατσιάρας
Διευθυντῆς Σύνταξης

Ἡ Ἐκκλησία «σὺν τῷ κόσμῳ»

Πρωτ. Κωνσταντίνου Νευροκοπλῆ
Ἐφημ. Ἰ.Ν. Ἀναλήψεως, Ἰ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης

Ἡ ΕΚΚΛΗΣΙΑ τῶν ἀποστόλων ἀσκώντας τὴν ἐκπλήρωση τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου νὰ μαθητεύσει «πάντα τὰ ἔθνη», δέχθηκε σύντομα μιὰ ποικιλόμορφη πολεμικὴ ἀπὸ τὶς κοσμικὲς δομὲς τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ἀποστροφή τῶν ἐθνικῶν. Τὰ πλήγματα αὐτὰ τὴν μεταμόρφωσαν σὲ Ἐκκλησία μαρτύρων. Εἶναι χαρακτηριστικὸ τὸ γεγονός ὅτι σχεδὸν ὅλοι οἱ ἀπόστολοι, πλὴν τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννη, ὀδηγοῦνται σὲ βίαιο θάνατο. Ἡ διαδρομὴ τῶν τριῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας συνέδεσε τὴν ἱεραποστολὴ μὲ τὸ μαρτύριο. Τὸ νὰ ἀγορεύεις δημόσια ἔχοντας ὡς θέμα τοῦ λόγου σου τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ἄρχισε σταδιακὰ νὰ συνδέεται μὲ τὸ νὰ εἶσαι προετοιμασμένος μετὰ τὸ πέρας τοῦ λόγου ἢ ὄχι σπάνια καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτόν, νὰ διαφύγεις σὲ μία κατακόμβη γιὰ νὰ ἀποφύγεις τὴν σύλληψη καὶ τὸν θάνατο.

Ἡ πολυχρόνια παγίωση αὐτῆς τῆς στάσης ἐκ μέρους τῶν χριστιανῶν ἐγκατέστησε στὴν ψυχολογία τους τὸ σύνδρομο «τῆς χελώνας», βγάζουμε λίγο τὸ κεφάλι καὶ στὸν πρώτο ἀπειλητικὸ ἤχο συστελλόμαστε στὸ καβούκι μας. Πείθονταν πὼς ὁ παρὼν κόσμος εἶναι ἓνα ἀφιλόξενο περιβάλλον γιὰ τοὺς πιστοὺς τοῦ Ναζωραίου. Στὴν καλύτερη περίπτωση μπορούσαν νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὸν δικό τους ἀγιασμό καὶ τὴν προσέλευση στὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καὶ ἄλλων προσήλυτων στὰ ὑπόγεια.

«Ὁ κόσμος εἶναι ἐχθρὸς» γιὰ τὸν χριστιανὸ τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Ὁ «ἄρχοντας τοῦ κόσμου τούτου» καὶ ὁ ἄρχοντας τῆς πολιτείας συχνὰ ταυτίζονται στὰ πρώιμα μαρτυρολόγια. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ἡ κύρια δικαιολογία ποὺ ἐπικαλοῦνται οἱ ἄρχοντες τῆς Ρώμης γιὰ νὰ ὀδηγήσουν στὸν θάνατο τὰ νέφη τῶν μαρτύρων εἶναι ὅτι οἱ μάρτυρες ἀρνοῦνται νὰ ἀποκαλέσουν τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ρώμης «Κύριο». Τὸν τίτλο αὐτὸ ἀπέδιδαν μόνον στὸν Θεό τους, τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ στὸ ἀφιλόξενο πανδοχεῖο τοῦ κόσμου κοιτάζει μὲ ἀδημονία τὸ ρολοῖ. Τῆς περιμένοντας τὴν ὥρα καὶ τὴν στιγμή ποὺ θὰ ἀναχωρήσει στὴν ἐπουράνια Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Σὲ ὅλη αὐτὴν τὴν προσδοκία πρέπει νὰ προστεθεῖ καὶ ἡ αἴσθησις τῆς ἐγγύτητας γιὰ τὴν ἔλευση τῆς Δευτέρας Παρουσίας ποὺ ὁ ζέων ζῆλος καθιστοῦσε λυτρωτικὴ πράξις. Μέσα σὲ αὐτὸ τὸ κλίμα ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἀποφασίζει νὰ μεταμορφώσει τὴν Ἐκκλησία τῶν μαρτύρων σὲ Ἐκκλησία τοῦ κόσμου. Ἀπὸ τὸ κρυφτὸ καὶ τὸ κυνηγητὸ τοῦ κόσμου νὰ περάσει ἡ Ἐκκλησία σὲ μία νέα σελίδα, ὅπου οἱ πόνοι καὶ τὰ αἵματα τῶν πρώτων αἰώνων θὰ καρπίσουν ὄχι μόνον στὸν οὐρανὸ ἀλλὰ καὶ στὴ γῆ. Στὸ πρόσωπο τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου σαρκώνει ὁ Θεὸς μὲ τὴν Ἱστορία μία νέα πραγματικότητα γιὰ τὴν Ἐκκλησία Του.

Ἡ τιμὴ τῆς Ἐκκλησίας στὸ πρόσωπό του, ὅπως ἀντίστοιχα καὶ τὸ μῖσος ποὺ εἰσπράττει μέχρι τὸν καιρὸ μας ἀπὸ τοὺς ἀπίστους συνδέεται μὲ τὴν ἀποστολὴ αὐτῆ. Δὲν ἀγκαλιάστηκε ὁ Κωνσταντῖνος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μήτε λόγῳ τῆς πολιτικῆς του ιδιοφυΐας, μήτε λόγῳ τῆς κατάπαυσης τῶν διωγμῶν, μήτε λόγῳ τῆς ἐμπνευσμένης ἀπόφασής του γιὰ τὴν σύγκληση τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου γιὰ τὸ θέμα τοῦ Ἀρείου. Δὲν ὀνομάστηκε Μέγας ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία γιατί ἴδρυσε νέα αὐτοκρατορία, μήτε γιατί εἶδε τὸν Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ στὸ ὄραμά του. Ἀπὸ τὴν ἄλλη, τὸ μῖσος ἀπέναντί του δὲν ὀφείλεται στὰ σφάλματα τῆς προσωπικῆς του ζωῆς, οὔτε στὴν ἠθικὴ του ὑπόσταση, οὔτε σὲ πολιτικὲς ἐπιλογές του ἐναντία στὴν εἰδωλολατρία καὶ στὰ πολιτιστικὰ της μνημεῖα. Ἀμφότεροι, φίλοι καὶ ἐχθροί, διαμόρφωσαν τὴ στάση αὐτῆ ἀπέναντι στὸν ἅγιο γιὰ ἓνα κυρίως λόγο, ὁ Κωνσταντῖνος πρῶτος ἀνάμεσα σὲ ὅλους μας εἶπε πῶς εἶναι, ἀπὸ τὴ μία, ἀδύνατον νὰ ἐγκαθιδρῦσουμε τὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ στὴ γῆ, ἀλλὰ, ἀπὸ τὴν ἄλλη, εἶναι ἀδύνατον νὰ ζήσουμε ἀνθρώπινα στὴ γῆ, ἐὰν δὲν προβάλλουμε τὴν καθημερινή μας ζωὴ στὴ ζωὴ τῆς αἰωνιότητος. Τὸ κήρυγμα τοῦ Κωνσταντίνου εἶναι σὲ μία φράση: «ἀνοιξτε τὸν κόσμον στὸν οὐρανόν». Ὁ Κωνσταντῖνος εἶναι ἡ πρώτη φωνὴ ποὺ μαρτυρεῖ τὴν πνευματικὴ ὑπόσταση τοῦ κόσμου, ἀνοίγει τὴν ὀπτικὴ τῆς Ἐκκλησίας στὸν ἁγιασμό ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ ἐν τῷ κόσμῳ Ἐκκλησία εἶναι ἡ ἴδια μὲ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἢ καλύτερα ἢ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι *Κοσμικὴ*.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι *Κοσμικὴ* ὅχι γιατί νίκησε τὴν εἰδωλολατρία, αὐτὴ πάντα ὑπῆρχε καὶ θὰ ὑπάρχει, μάλιστα κάποιες φορὲς καὶ μέσα σὲ ἐκκλησιαστικὰ σχήματα. Οὔτε πάλι αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι ἡ αὐτοκρατορία ἐνώθηκε μαζί Τῆς. Ἡ Ἐκκλησία ἀπολαμβάνει τὸ προνόμιο τοῦ νὰ εἶναι *Κοσμικὴ*, ἐπειδὴ ἀποτελεῖ τὸ ἀνοιγμα τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἱστορίας στὴν αἰώνια ζωὴ τοῦ Χριστοῦ. Ὁ κόσμος στὴν Ἐκκλησία βρίσκει τὸ νόημα τῆς ὑπαρξῆς του ποὺ ὁ θάνατος θέλει νὰ τοῦ στερήσει. Ἡ Κωνσταντῖνειος ἐποχὴ διαφύλαξε ὅχι τὴν ζωὴ ἀπὸ τὸν θάνατο, ἀλλὰ τὸ νόημα τῆς ζωῆς ἀπὸ τὸ παράλογο τοῦ θανάτου.

Ἡ Ἐκκλησία ἀντλεῖ τὴν ὑπόστασή Της ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα ἀλλὰ τὴν σάρκωσή Της ἀπὸ τὴν ἱστορία. Αὐτὸ ποὺ μέχρι τὸν καιρὸ μας μοιάζει νὰ λησμονοῦμε εἶναι πῶς ἡ Ἐκκλησία εἰσάγει τὸν κόσμον καὶ τὴν ἱστορία στὴν αἰωνιότητα. Στὰ σπλάχνα Της ξεκινᾷ ἡ αἰωνιότητα τοῦ κόσμου.

Τὸ κλειδί ποὺ ὑπέδειξε ὁ Κωνσταντῖνος γιὰ νὰ πετύχει ἡ Ἐκκλησία τὴν διακονία Της στὸν κόσμον εἶναι ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἴδιος ὁ Σταυρὸς, σημεῖο τῆς ἀνθρώπινης καὶ θεϊκῆς φύσης τοῦ Κυρίου, βρῆκε τὴ θέση του στὸν κόσμον δίνοντάς του ἐσχατολογικὴ διεξοδὸ. Ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ σύγκειται ἀπὸ δύο πνευματικὲς θεωρίες, ἐκείνη τῆς αἰσχύνης καὶ ἐκείνης τῆς δόξας. Ἡ *Κοσμικὴ* Ἐκκλησία ἔπρεπε νὰ περιλαμβάνει τὴν πνευματικὴ πληρότητα τοῦ Σταυροῦ στὴν πράξη Της. Πῶς ἐπετεύχθη αὐτό;

Ἀπὸ τὴν μία, ἡ κατακόμβη στὴν *Κοσμικὴ* Ἐκκλησία σαρκώνεται στὸν μοναχισμό σὰν μαρτυρία τῆς αἰσχύνης τοῦ Σταυροῦ. Ὁ μοναχισμὸς δὲν ἀποτελεῖ, ὅπως συχνὰ συκοφαντεῖται, ἐναντίωση στὴν ἐκκοσμίκευση ποὺ ἀκολούθησε τὴν μαζικότερη

εἴσοδο προσήλυτων στήν Ἐκκλησία. Μήτε λειτούργησε ὡς φυγή ἀπὸ τὸ ἐγκόσμιο κακό. Εἶναι κατατεθειμένη πείρα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας μας ὅτι ὁ μοναχισμὸς ἀποτελεῖ κλήση πόθου καὶ ὄχι φόβου. Ἐὰν στήν μοναχικὴ συνείδηση ἐδραιωνόταν συνείδηση ὑπεροχῆς ἔναντι τῶν χριστιανῶν τῶν πόλεων, τότε αὐτὸ ἐθεωρεῖτο παρέκκλιση ἀπὸ τὸ πνεῦμα ποῦ τὸν συνέστησε. Ἐπίσης ἀποτελεῖ ἀνέκδοτο γιὰ τοὺς ἄδαις ἢ θέση πὼς τάχα φεύγοντας ἀπὸ τὸν κόσμον συναντᾶς στήν ἔρημο τὴν ἀπουσία τοῦ κακοῦ. Ὑπάρχει πλειάδα παραδειγμάτων στήν ἀσκητικὴ γραμματεία ποῦ ἐπιβεβαιώνουν ὅσα ἀναφέρουμε.

Ἀντιθέτως, ἡ ἐν τῷ κόσμῳ Ἐκκλησία τρέφει τὴν ἔρημο μὲ τὰ παιδιά της γιὰ νὰ τὴν φροντίσουν ἐκ τῶν ὑστέρων αὐτὰ μὲ τὴν προσευχὴ τους. Ἡ ἔρημος εἶναι πτυχή τῆς Κοσμικῆς Ἐκκλησίας, γι' αὐτὸ καὶ ἡ πρώτη ἐρώτηση τῶν ἐρημιτῶν πατέρων στήν συντυχία τους μὲ κάποιον ἀπὸ τὴν πόλη εἶναι: «τί κάνει ὁ αὐτοκράτορας;». Αὐτὸς ὁ κόσμος διασφαλίζει τὶς συνθήκες τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς ἐρήμου καὶ ἀποκομίζει τὸ ἀντίδωρό του.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἡ ἱεραποστολὴ στήν ἐν τῷ κόσμῳ Ἐκκλησία ἀνδρώνεται σὲ θεολογία ὄχι ὡς τάση πρὸς ψιλὴ φιλοσοφία ἀλλὰ ὡς μαρτυρία τῆς δόξας τοῦ Σταυροῦ. Ἡ σοφία τοῦ κόσμου τούτου ἐγκεντρίζεται στήν καλλιέλαιο ρίζα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ εἰσάγει γιὰ πρώτη φορὰ τὸν «πολιτισμὸ» τοῦ Θεοῦ στὰ σπλάχνα τοῦ πολιτισμοῦ τῆς γῆς. Τὸ ἐπίγειο τείνει νὰ προσπαθεῖ νὰ ἀντικατοπτρίζει ὅσο δύναται μέσα στὸ χρῶμα, στὸν ἦχο, στὸ κείμενο τὴν πραγματικότητα τοῦ ἀκτίστου καὶ ὁ ἄνθρωπος τὴν δόξα τοῦ ἀναστημένου σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ θεολογία μὲ τὴν νήψη ἀποτελοῦν δύο ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ ποῦ διατρέχουν τὸν εὐαγγελικὸ λόγον. Ὁ Κύριος εἶναι ἀστὸς στήν πλήρη ἔννοια τοῦ ὄρου, ἀφοῦ πορεύεται ἀπὸ «πόλεως εἰς πόλιν», ἀλλὰ ὅταν ἡ κενοδοξία τῆς εἰδωλολατρίας σκεπάξει τὴν ταπεινὴ δόξα τοῦ Πατρὸς Του, αὐτὸς συστέλλεται στήν ἔρημο, γιὰ νὰ τὴν σκορπίσει προσευχόμενος «μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς». Ἐὰν στὸν Ἰουδαϊσμὸ καὶ τὸ Ἰσλάμ τὸ κύριο πεδίο δράσης τους ὀρίζεται ἀπὸ τὸν νομαδικὸ τους χαρακτῆρα καὶ στὸν Βουδισμό ἀπὸ τὸν ἀναχωρητισμὸ, στὸν Χριστιανισμὸ τὰ κεντρικότερα γεγονότα συμβαίνουν σὲ πόλεις. Ἐνῶ δὲν περιφρονεῖται ἡ ἀγροτικὴ, ἡ ἀλιευτικὴ καὶ ἡ γεωργικὴ ζωὴ, διαβάζοντας τὰ εὐαγγέλια διαπιστώνει εὐκόλα κανεὶς πὼς ἡ ἀστικὴ ζωὴ ἀποτελεῖ τὸ κεντρικὸ σκηνικόν. Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Χριστοῦ περιλαμβάνει κάθε μορφή ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου μὲ τὸν ὁποῖο ἐκεῖνος συνδέεται.

Μία ἄλλη σημαντικὴ παράμετρο τῆς ἐπανεύρεσης τῆς κοσμικῆς φύσης τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνες ἀναδεικνύει ἡ εἴσοδος τῶν γυναικῶν στὸ δημόσιο βίον. Σὲ αὐτὸ σημαντικὴ ὑπῆρξε καὶ ἡ συμβολὴ τῆς ἁγίας Ἐλένης στήν ἱστορία τοῦ Θεοῦ. Τὸ νέο ποῦ εἰσάγει ἡ Ἐλένη στήν κοσμικὴ αὐτὴ διακονία τοῦ Κωνσταντίνου δὲν εἶναι ἡ φυσικὴ λειτουργία τῆς μητρότητας μὲ ἕναν ἐνδεδειγμένο ἔστω τρόπο. Ἡ Ἐλένη μὲ τὴν ζωὴ της δὲν δηλώνει τὸ πρότυπο μιᾶς γυναίκας σικιᾶς δίπλα σὲ ἕναν τιμημένο γιοῦ. Ἐὰν δοῦμε πιὸ ἀπλοϊκὰ τὴν διαδρομὴ τῆς μοιάζει φτωγὴ καὶ ἀνούσια. Ἐὰν, ὅμως, ἀφήσουμε τὸ βλέμμα μας νὰ βαθύνει θὰ διαπιστώ-

σουμε πώς, παράλληλα, με τον Κωνσταντίνο ή αγία Έλένη κατέθεσε στην εκκλησιαστική ζωή όρισμένες νέες δυνατότητες, οι όποιες και καθορίζουν ως τὰ τώρα πολλές από τις εκκλησιαστικές πρακτικές μας στον κόσμο. Πρώτο που δέν πρέπει να μάς διαφεύγει είναι ότι είχε τον πόθο να βρει τον Σταυρό του Χριστού. Να προσέξουμε όχι τὸ τί ποθεῖ αὐτή, ὅλοι μας μπορούμε να ἐπιθυμοῦμε ὅ,τιδήποτε, ἀλλὰ ὅτι τὴν αγία Έλένη τὴν πόθησε ὁ Σταυρὸς και τῆς φανερώθηκε. Αὐτὸ δικαιώνει και τὸν πόθο της ἀλλὰ και τὸν τρόπο τῆς ἐκπλήρωσής του, δηλαδή, τὴν ἀνάγει σὲ πρότυπο ἐκκλησιαστικοῦ βίου στον κόσμο. Ἔτσι, ἡ ἴδια ἔγινε ὁ πόθος τοῦ Σταυροῦ, γεγονός που παράγει ἓνα ἀνοιγμα στὴ φύση της. Ἀπὸ μητέρα ἑνὸς χαρισματικοῦ παιδιοῦ ὁ Σταυρὸς τὴν πλατύνει σὲ μητέρα πολλῶν παιδιοῶν. Πῶς; Μὲ τὴν κλήση του να ἀνεγείρει μία πλειάδα ἀπὸ ἀγιάσματα, νέους ναοὺς, ἐκκλησιές.

Στὴν Ἐκκλησία, ἀπὸ τὴν αγία Έλένη και μετὰ, τὸ ἔργο τῆς φροντίδας τῶν ναῶν περνᾶ στὰ χέρια ἐκείνων τῶν γυναικῶν που ἡ φύση τους ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν φυσικὴ μητρότητα ὡς τὴ χαρισματικὴ μητρότητα. Χαρισματικὴ μητρότητα εἶναι να διακονεῖς τὸν ἀγιασμὸ ὅλων τῶν παιδιοῶν τῆς γῆς, φροντίζοντας για τὴν τέλεση τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἐδῶ πάλι ἔχουμε κάτι τὸ διαφορετικὸ ἀπὸ τὴν παρουσία τῶν χηρῶν στὰ κοινὰ δεῖπνα τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων. Ἀπὸ τὴν φροντίδα για τὸ τραπέζι διευρύνεται ἡ κλήση τῶν γυναικῶν σὲ μέριμνα για τὴν Ἁγία Τράπεζα. Ἡ παρουσία τῶν πιστῶν που φέρουν τὴν γυναικεῖα φύση και ἔχουν πείρα τοῦ τί σημαίνει να γεννᾶς στερέωση στὸ κοσμικὸ περιβάλλον τὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ ἀλλὰ και προσκομίζει ἀδιάλειπτα ἔκτοτε στὴν εὐχαριστιακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας τὴν κοσμικὴ πραγματικότητα.

Κλείνοντας τὰ ὅσα καταθέτουμε για τὴν Κοσμικὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, αἰσθανόμαστε τὴν ἀνάγκη να συμπληρώσουμε τὴν θεώρηση τῆς «Πρὸς Διόγνητον Ἐπιστολῆς» για τὴν παρουσία τῶν χριστιανῶν στον κόσμο. Ἀπὸ τὴν Κωνσταντιναιο περίοδο και μετὰ ἡ Ἐκκλησία συνεχίζει να εἶναι «ἐν τῷ κόσμῳ ἀλλὰ οὐκ ἐκ τοῦ κόσμου», ἀπλῶς τώρα εἶναι και «σὺν τῷ κόσμῳ». Μάλιστα, αὐτὸ τὸ «σὺν τῷ κόσμῳ» διακτινίζεται στὴν αἰωνιότητα. Ὁ Σταυρὸς παραμένει ἡ σταθερὴ γέφυρα διάβασης τῶν πιστῶν και τοῦ κόσμου τους στὴν αἰώνια ζωὴ. Ἡ Ἐκκλησία μυστικὰ τοὺς καλλιεργεῖ πῶς να βλέπουν τὴν χαρὰ τοῦ κόσμου ἀπὸ τὸ μπαλκόνι τοῦ Σταυροῦ.

Τὸ Βάπτισμα: ποιμαντικά καὶ λειτουργικά προβλήματα σήμερα¹ (α')

Πρωτ. Παύλου Κουμαριανοῦ, Δρος Θεολογίας
Ἐφημ. Ἱ.Ν. Ἁγίου Νικολάου Ρηγίλλης, Ἱ. Ἀρχiep. Ἀθηνῶν

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ Βάπτισμα εἶναι ἡ ρίζα καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Καὶ ἂν δεχθοῦμε ὡς σωστὴ τὴν παροιμία ἐκείνη ποὺ λέει ὅτι ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ παντός, τότε πρέπει νὰ πάρουμε τὸ Βάπτισμα πολὺ στὰ σοβαρά. Ἐν τούτοις ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο συμβαίνει. Τὸ Βάπτισμα ἔχει ἐκπέσει στὸ ἐπίπεδο μιᾶς ἐθιμοτυπικῆς κοσμικῆς τελετῆς, μιᾶς ἐκπλήρωσης κοινωνικῆς ὑποχρέωσης. Οὐδαμοῦ φαίνεται νὰ γίνεται ἀντιληπτὸ ὅτι εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ κρίσιμα καὶ ἀποφασιστικὰ γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ γι' αὐτὸ ἔχει ἀπόλυτη ἀξία καὶ δὲν συμπαρατίθεται σὲ καμμία ἐθιμοτυπία ἢ κοινωνικὴ ὑποχρέωση.

Στὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος κρίνεται ἡ τύχη τοῦ ἀνθρώπου στὴν σύγκρουσίν του μετὰ τὴν φθορὰ καὶ τὸν θάνατο. Κάθε ἔννοια λοιπὸν ἐθιμοτυπίας ἢ κοινωνικότητος ὡχρῖα μπροστὰ στὴν τραγικὴ πραγματικότητα τῆς ἐπιλογῆς ἀνάμεσα στὴ ζωὴ καὶ τὸ θάνατο, μετὰ τὴν ὁποία συνδέεται τὸ Βάπτισμα. Ἐνῶ ὅμως τὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος εἶναι κάτι τόσο κρίσιμο καὶ σημαντικὸ ἐν τούτοις δὲν φαίνεται νὰ τίθεται πουθενὰ ἢ ποιμαντικὴ τοῦ Βαπτίσματος ὡς ἀντικείμενο ἀνησυχίας καὶ ἀγωνίας μετὰ στόχο τὴν ἀναζήτησιν λύσεων στὰ σοβαρὰ ποι-

μαντικά προβλήματα ποὺ ἔχουν νὰ κάνουν μετὰ αὐτό.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Τὸ Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος ἀπὸ ἄποψη Θεολογικῆ

α. Ἡ θέση τοῦ Βαπτίσματος στὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας

Γιὰ τὴν καλύτερη ἀντιμετώπισιν τῶν ποιμαντικῶν προβλημάτων γύρω ἀπὸ τὸ βάπτισμα πρέπει πρῶτα ἐν ὀλίγοις νὰ ἀναφερθοῦμε σὲ κάποια βασικὰ σημεῖα τῆς θεολογίας τοῦ Βαπτίσματος.

Τί εἶναι τὸ Βάπτισμα; Ποιὰ εἶναι ἡ σημασία του γιὰ τὴν ζωὴ τῶν πιστῶν καὶ ποιὰ ἡ θέση του μετὰ τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας;

Ἡ συνήθης μέθοδος ἀναφορᾶς στὴν θεολογία τῶν μυστηρίων εἶναι ἐκείνη ποὺ ἐρευνᾷ τὰ μυστήρια καθ' ἑαυτά. Τὸν τελευταῖο καιρὸ ὅμως ἔχει γίνῃ γενικὰ παραδεκτὸ ὅτι αὐτὴ ἡ μέθοδος εἶναι λανθασμένη. Τὰ μυστήρια δὲν ὑφίστανται ἀνεξαρτήτως τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο ὡς μέσα τῆς Χάριτος. Θὰ ἦταν λάθος, λοιπὸν, νὰ ἐπιχειρήσουμε νὰ κατανοήσουμε τὸ βάπτισμα ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν συνάφειά του μετὰ τὰ ἄλλα μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπίσης, εἶναι πλέον κοινὸς τόπος, ὅτι, σύμφωνα μετὰ τὴν ἀρ-

χέγωνα θεολογία τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπάρχουν πολλὰ μυστήρια ἀλλὰ ἓνα: τὸ ἓνα καὶ μοναδικὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ τὸ ἓνα καὶ μοναδικὸ μυστήριον συντελεῖται διὰ τῶν λεγομένων ἑπτὰ μυστηρίων, ὅπως καὶ διὰ τῶν ἄλλων ἱερῶν τελετῶν καὶ ἀκολουθιῶν. Τόσο συνδέονται ὅλες οἱ τελετὲς καὶ ἀκολουθίαι μὲ αὐτὸ τὸ ἓνα καὶ μοναδικὸ μυστήριον ὥστε καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ διάκριση μεταξὺ μυστηρίων, ἀγιασματικῶν τελετῶν καὶ ἱερῶν ἀκολουθιῶν νὰ καθίσταται ἀμφίβολος! Βασικὰ πρέπει νὰ γίνῃ λόγος περὶ ἑνὸς μυστηρίου ποὺ συμπεριλαμβάνει ὅλη τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκδηλώνεται μὲ πολλές πτυχές. Ἀπ' αὐτὸ τὸ ἓνα μυστήριον ξεκινοῦν τὰ πάντα στὴ ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ἓνα πάλι ὁδηγοῦν τὰ πάντα. Καὶ αὐτὸ τὸ ἓνα μυστήριον δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸ Μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας ὡς Σώματος Χριστοῦ, τὸ μυστήριον δηλαδὴ τῆς Ἐνώσεως καὶ Κοινωνίας τῶν πιστῶν μὲ τὸν Θεό: αὐτὸ εἶναι τὸ Μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ ὁποῖου στὸ σύμβολο τῆς πίστεως λέμε: Πιστεύω εἰς μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἐδῶ ὁμως ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ τοῦτο: τὸ ἓνα καὶ μοναδικὸ αὐτὸ Μυστήριον, ἡ ὑπαρξίς τῆς Ἐκκλησίας ὡς Σώματος Χριστοῦ, ποὺ ἀκτινοβολεῖ μέσῳ ποικίλων ἱερῶν τελετῶν, ὁμως πραγματοποιεῖται διὰ τῆς Θείας Εὐχαριστίας! Στὴν Εὐχαριστία ἡ Ἐκκλησία ἀναδεικνύεται Σῶμα Χριστοῦ καὶ οἱ πιστοὶ μέλη Αὐτοῦ. Στὴν Εὐχαριστία ἡ Ἐκκλησία παίρνει τὴν Ἰδέασί της ὡς Νύμφης Χριστοῦ. Ὅταν στὸ σύμβολο τῆς πίστεως λέμε: Πιστεύω εἰς μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, ἐννοοῦμε πιστεύω εἰς τὴν Εὐχαριστίαν!

Τὰ ἄλλα μυστήρια εἶναι μέρη ἢ προεκτάσεις τῆς Εὐχαριστίας κατὰ περίστασιν, πρᾶγμα ποὺ θεμελιώνεται ὄχι μόνον θεολογικὰ ἀλλὰ καὶ μαρτυρεῖται σαφῶς ἀπὸ τὴν λειτουργικὴ σύνδεση αὐτῶν πρὸς τὴν Εὐχαριστία σύμφωνα μὲ τὸ σύνολο τῆς χειρογράφου παραδόσεως τοῦ Εὐχολογίου. Ἡ χειροτονία π.χ. εἶναι ἡ ἀναπλήρωση τοῦ συνθρόνου τῆς Εὐχαριστιακῆς συνάξεως, εἶναι δηλαδὴ τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς Εὐχαριστίας ποὺ τελεῖται ὅταν πρόκειται νὰ προστεθεῖ ἢ νὰ ἀναπληρωθεῖ μέλος στὸ σύνολο τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας - Εὐχαριστίας. Τὸ Εὐχέλαιο εἶναι ἡ προέκταση τῆς Εὐχαριστίας γιὰ τοὺς ἀπουσιάζοντες ἀσθενεῖς. Ὁ Γάμος εἶναι ἡ διὰ τῆς Εὐχαριστίας μεταφύτευση τῆς ἀγάπης ἑνὸς ζευγαριοῦ στὴν ὑπέρογκη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ κ.λπ. Τέλος τὸ Βάπτισμα, ποὺ εἰδικὰ μᾶς ἀπασχολεῖ σ' αὐτὸ τὸ ἄρθρο, δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ εἴσοδος στὴν Εὐχαριστία (=Ἐκκλησία) ἑνὸς νέου μέλους. Δὲν νοεῖται ἡ Βάπτισμα ἄνευ τῆς Εὐχαριστίας, διότι μὲ ὅλα τὰ στοιχεῖα ὁδηγεῖ σαφῶς καὶ κατηγορηματικῶς πρὸς τὴν Εὐχαριστία. Τὸ Βάπτισμα εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου θεολογικὰ καὶ λειτουργικὰ προσανατολισμένο πρὸς τὴν Εὐχαριστία, εἰσάγει στὴν Εὐχαριστία! Γι' αὐτὸ καὶ παίρνει τὴν ταυτότητά του σὰν τελετὴ ἀπὸ καὶ μόνον ἀπὸ τὴν Εὐχαριστία - τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν τὸ Βάπτισμα εἶναι ὅ,τι εἶναι σὲ σχέση μὲ τὴν Εὐχαριστία, τότε μόνον διὰ τῆς Εὐχαριστίας μπορεῖ νὰ γίνῃ λόγος περὶ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος! Ἡ ταυτότης τοῦ Βαπτίσματος συνάγεται ἀπὸ τὴν σχέση του πρὸς τὴν Εὐχαριστία.

Κατὰ συνέπεια, δὲν μπορούμε νὰ ἀπαντήσουμε θεολογικὰ καθ' ἑαυτὸ στὸ ἐρώτημα τί εἶναι τὸ Βάπτισμα! Μπορούμε ὅμως νὰ ἀπαντήσουμε στὸ ἐρώτημα: Τί εἶναι τὸ μυστήριον τῆς Εὐχαριστίας (=Ἐκκλησίας), καὶ διὰ τῆς Εὐχαριστίας τὸ Βάπτισμα;

β. Τὸ μυστήριον τῆς Θ. Εὐχαριστίας ὡς τελείωση τοῦ Βαπτίσματος

Στὸ πλαίσιο βέβαια τοῦ παρόντος ἄρθρου δὲν μπορούμε νὰ ἀναφερθοῦμε ἀναλυτικὰ στὴν θεολογία τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ Βαπτίσματος. Εἶναι ἀπαραίτητο ὅμως νὰ δώσουμε ἕναν βασικὸ συνοπτικὸ ὀρισμὸ τῆς Εὐχαριστίας ποὺ ἀναφέρεται σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ κυριότερα χαρακτηριστικὰ τῆς, ὥστε ἐπ' αὐτοῦ νὰ στηρίζουμε τὰ περὶ τοῦ Βαπτίσματος:

Ἡ Εὐχαριστία - Ἐκκλησία εἶναι προληπτικὰ ἡ ἐσχατολογικὴ μορφή τοῦ κόσμου. Δηλαδή, στὴν Εὐχαριστία εἰκονίζεται καὶ μετέχεται ἡ κατάσταση τοῦ κόσμου στὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Τί εἶναι ὅμως ἡ ἐσχατολογικὴ μορφή τοῦ κόσμου;

Ἡ κατάσταση αὐτὴ τῶν ἐσχάτων εἶναι ἕνας νέος τρόπος ὑπάρξεως τοῦ κτιστοῦ ἀνθρώπου καὶ μαζί του ὅλης τῆς κτίσεως. Σύμφωνα μ' αὐτὸν τὸν νέο τρόπο ὑπάρξεως ἡ κτίση –διὰ τοῦ ἀνθρώπου– ὑπάρχει ὄχι καθ' ἑαυτήν, ἀλλ' ὡς Σῶμα Χριστοῦ. Ἡ Βασιλεία, δηλαδή, τοῦ Θεοῦ θὰ εἶναι ἡ τελικὴ ἔνωση ὅλων τῶν δημιουργημάτων διὰ τοῦ Ἀνθρώπου μὲ τὸν Ἰῶ τοῦ Θεοῦ, πράγμα τὸ ὁποῖο θὰ εἶναι καὶ ἡ ἐξασφάλιση αἰωνίας ζωῆς γιὰ τὴν κτίση: μ' αὐτὴ τὴν ἔνωση θὰ ἐπιτευχθεῖ ἡ σωτηρία τῆς κτίσεως ἀπὸ τὴν φθορὰ καὶ τὸν θάνατο.

Ἡ ἔνωση αὐτὴ καὶ σωτηρία τῶν κτισμάτων διὰ τοῦ Ἀνθρώπου ἐν τῷ Ἰῶ τοῦ Θεοῦ εἶναι, ὡς γνωστὸν, ἡ Ἰϋοθεσία!

Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ μυστήριον τῆς ἔνώσεως τῶν κτισμάτων μὲ τὸν Ἰῶ τοῦ Θεοῦ προγεύεται ἡ Ἐκκλησία –ἡ σύναξη τῶν πιστῶν– στὴν Εὐχαριστία: Ἡ νέα ζωὴ, ἡ ζωὴ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος γίνεται ἐμπειρία τῶν πιστῶν ἐδῶ καὶ τώρα διὰ τῆς Εὐχαριστίας.

γ. Τὸ Βάπτισμα ὡς προϋπόθεση τῆς Εὐχαριστίας

Ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐσχατολογικὴ τῆς φύσεως ἡ Εὐχαριστία ἐκφράζει μία ρῆξη μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἱστορίας. Ἡ Εὐχαριστία ἔρχεται σὲ σύγκρουση μὲ τὸ παρὸν τῆς Ἱστορίας διότι φανερώνει ὡς ζωὴ ἀληθινὴ, δηλαδή, αἰώνια, ὄχι τὴν παροῦσα ζωὴ, ἀλλὰ μία νέα ζωὴ στὸ μέλλον. Χάριν τοῦ μέλλοντος τρόπου ὑπάρξεως τοῦ κόσμου, ὁ κόσμος οὔτος, ἢ μᾶλλον τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου (ὁ παρὼν τρόπος ὑπάρξεως τοῦ κόσμου) πρέπει νὰ καταργηθεῖ.

Ὁ παρὼν κόσμος δὲν μπορεῖ νὰ εἰσέλθει ὅπως εἶναι στὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Δὲν μπορεῖ ἡ φθορὰ νὰ κληρονομήσει Ἀφθαρσία. Πρέπει νὰ ὑποστῆ μία βαθιὰ ἀλλαγὴ, ἡ ὁποία εἶναι τόσο βαθιὰ καὶ τόσο ριζικὴ ποὺ νὰ ἐκφράζεται ὡς θάνατος. Μετὰ ἀπ' αὐτὸν τὸν θάνατο θὰ ἐπακολουθήσει Ἀνάσταση. Ὁ κτιστὸς Ἀνθρωπος μόνον ὡς ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς δύναται νὰ κληρονομήσει τὴν ἐπουράνια Βασιλεία!

Ὁ ἄνθρωπος ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ πεθάνει καὶ νὰ ἀναστηθεῖ ἀλλαγμένος ἀπὸ μόνος του. Ὁ ἄνθρωπος ὡς ἐκ τῆς φύσεως του μπορεῖ νὰ κινηθεῖ μόνο ἐκ τῆς ζωῆς πρὸς τὸ θάνατο, ὄχι καὶ ἐκ τοῦ θα-

νάτου πρὸς τὴ ζωὴ! Αὐτὴ ἡ κίνησις ἐκ τοῦ θανάτου πρὸς τὴ ζωὴ μόνον ἐν Χριστῷ μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ! Ὁ μοναδικὸς ζωηφόρος θάνατος στὴν Ἱστορία ἦταν ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ. Μάλιστα αὐτὸς ἦταν ὁ σκοπὸς τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ: ἡ κατάργησις τοῦ σώματος τῆς ἁμαρτίας καὶ ἡ ἀνάστασίς του ἐν καινότητι ζωῆς!

Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν διάστασις τῆς καταργήσεως τοῦ σχήματος τοῦ παρόντος κόσμου, τῆς ταφῆς, ἡ ὁποία προηγείται τῆς ἐν Χριστῷ Ἀναστάσεως, ἐκφράζει τὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος! Τὸ Βάπτισμα εἶναι βάπτισμα εἰς τὸν θάνατον Αὐτοῦ, ἵνα ὡσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. Ἡ Βάπτισις ἐκφράζει τὴν διὰ τοῦ θανάτου ἐν Χριστῷ μεταμόρφωσιν τοῦ κόσμου καὶ ἀπελευθέρωσιν τῶν πιστῶν ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου τοῦ κόσμου τούτου. Ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ βαπτίσματος πεθαίνει ὡς τέκνον σώματος, δηλαδὴ τέκνον τῶν βιολογικῶν νόμων ποὺ ὀδηγοῦν εἰς τὴν φθορὰν, καὶ ἀναγεννᾶται ὡς τέκνον τῆς Βασιλείας, δηλαδὴ τέκνον τῆς ἀφθαρσίας, τῆς αἰωνίου ζωῆς, κατὰ χάριν υἱὸς Θεοῦ.

Κατ' αὐτὴν τὴν ἐννοίαν, ἡ βάπτισις τοῦ κάθε πιστοῦ ἔχει ὄντολογικὰς καὶ κοσμολογικὰς διαστάσεις. Ἐχει νὰ κάνει μὲ τὴ σωτηρίαν τοῦ προσώπου ποὺ βαπτίζεται, καὶ μαζὶ μ' αὐτὸ καὶ ὅλης τῆς

κτίσεως. Χάρις στὸ Βάπτισμα ὁ βαπτισθεὶς ἔχει ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου, καὶ σ' αὐτὴν τὴν ἐλπίδα συμμετέχει ὅλη ἡ κτίσις, ἥτις συστενάζει καὶ συνωδίνει περιμένοντας ἀπὸ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς φθορᾶς.

Ἄς σημειωθεῖ ἐδῶ βέβαια ἡ ἐνότης τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς Εὐχαριστίας. Ἡ Εὐχαριστία προϋποθέτει τὸ Βάπτισμα, τὸ δὲ Βάπτισμα δὲν τελειοῦται παρὰ διὰ τῆς Εὐχαριστίας! Ἡ διὰ τοῦ Βαπτίσματος ἀναγέννησις, γιὰ τὴν ὁποία μιλήσαμε, δὲν ἐπιτελεῖται αὐτοτελῶς στὸ Βάπτισμα, ἀλλὰ ἀναφέρεται εἰς τὴν Εὐχαριστία.

Πῶς τὸ Βάπτισμα ἀναγεννᾷ τοὺς νεοφωτιστούς; Διότι τοὺς παραλαμβάνει ἀπὸ τὴν βιολογικὴν ζωὴν καὶ τοὺς παραπέμπει εἰς τὴν Εὐχαριστία!

Τὸ Βάπτισμα εἶναι ἓνα πέρασμα. Στὸ Βάπτισμα ὁ ἄνθρωπος ἀποθνήσκει ὡς τέκνον σώματος. Στὴν Εὐχαριστία ζεῖ ὡς τέκνον Βασιλείας! Ἡ νέα ζωὴ ἡ ὁποία χαρίζεται διὰ τοῦ βαπτίσματος στὸ Βαπτιζόμενον εἶναι ἀκριβῶς ἡ Ζωὴ τῆς Εὐχαριστίας.

Ἔτσι λοιπὸν τὸ Βάπτισμα εἶναι τὸ πρῶτον στάδιον τοῦ μυστηρίου τῆς Ὑιοθεσίας. Τὸ μυστήριον τῆς Ὑιοθεσίας ἀναφέρεται εἰς τὸ Βάπτισμα καὶ τὸ Χρίσμα, ἀνθοφορεῖ καὶ καρποφορεῖ εἰς τὴν Εὐχαριστία!

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Στὸ πρῶτον αὐτὸ μέρος ἔχουμε ἀποφύγει τὶς παραπομπὰς πρὸς εὐκολώτερη ἀνάγνωσις. Εἶναι σαφὲς ὅτι τὸ πρῶτον αὐτὸ μέρος βασίζεται εἰς τὴν σύγχρονον Εὐχαριστιακὴν θεολογίαν (ποὺ εἶναι καὶ ἡ θεολογία τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας) τῶν διδασκάλων θεολόγων ὅπως οἱ π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ, Παναγιώτης Τρεμπέλας, π. Ἀλέξανδρος Σμέμαν, π. Ἡλίας Μαστρογιαννόπουλος, Ἰωάννης Φουντούλης, Εὐάγγελος Θεοδώρου, Χρῆστος Γιανναράς, Γεώργιος Γαλιτῆς, Πέτρος Βασιλειάδης, καὶ κυρίως ὁ Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης.

Τὸ κήρυγμα καὶ τὰ δόγματα (α')

Πρωτ. Ἀντωνίου Πινακούλα,
Ἐφημ. Ἰ.Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Χαλανδρίου, Ἰ. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν

Μία ἀπὸ τὶς κακὲς κληρονομιᾶς τοῦ σημερινοῦ κηρύγματος εἶναι καὶ ἡ ἀπουσία τῶν δογμάτων ἀπὸ τὸ περιεχόμενό του. Μαζί δηλαδή με τὴν αὐτονόμησή του ἀπὸ τὴν ἀγιογραφικὴ περικοπή καὶ τὴν προσχηματικὴ σύνδεση μ' αὐτὴν παρατηρεῖται καὶ ἡ ἀποσιώπηση τῶν δογμάτων τῆς πίστεως. Θὰ ἔλεγε ἴσως κάποιος ὅτι τὰ δόγματα δὲν ἀφοροῦν τοὺς ἀκροατὲς τῶν κηρυγμάτων. Ἀφοροῦν περισσότερο τοὺς εἰδικούς. Ἐκείνους ποὺ ἀσχολοῦνται με τὴν ἱστορία τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας, ἢ γενικότερα με τὴν ἱστορία τῶν ἰδεῶν. Οἱ ἀπλοὶ χριστιανοί, θὰ συνέχιζε ὁ ἴδιος, ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ πρακτικὴ διδασκαλία τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ποὺ θὰ τοὺς εἶναι χρήσιμη στὴν καθημερινότητά τους.

Γιὰ νὰ ἀνατραπεῖ ὁ παραπάνω πειστικότητατος συλλογισμὸς ἔπρεπε νὰ φθάσουμε στοὺς δικούς μας καιροὺς ποὺ θριαμβεῦει τὸ χάος τῶν ἀπείρων προτάσεων γιὰ «πνευματικὴ» ζωή, οἱ ὁποῖες προέρχονται ἀπὸ ποικίλες παραδόσεις τοῦ πλανητικοῦ μας κόσμου. Ταυτόχρονα, καὶ σὲ σχέση μ' αὐτό, ἔπρεπε νὰ δοῦμε, ἀκόμη καὶ μέσα στὶς ἐκκλησιαστικὲς μας κοινότητες, τὴν ἀποσύνθεση τῶν βασικῶν συστατικῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας παραδόσεως. Γιὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ κατανοητό, ἀρκεῖ ἀπλὰ νὰ παρα-

τηρήσουμε τί ἰδέα ἔχουν οἱ χριστιανοὶ μας γιὰ τὸ ποιὸς εἶναι ὁ Χριστὸς καὶ ποιά εἶναι ἡ κλήση τους. Εἶναι τὸ ἴδιο ποὺ ἔκανε τὸν ἀείμνηστο π. Γεώργιο Φλωρόφσκυ νὰ δηλώνει: «Τί λοιπὸν θὰ κηρύξωμεν; [...] Θὰ κηρύξω τὸν Ἰησοῦν ἐσταυρωμένον καὶ ἀναστάντα. Θὰ διδάξω καὶ θὰ ἐμπιστευθῶ εἰς ὅσους μοῦ ἀνατεθεῖ νὰ ὁμιλήσω τὸ μήνυμα τῆς σωτηρίας, ὅπως ἔφθασεν εἰς ἐμὲ μέσῳ μιᾶς ἀδιακόπου παραδόσεως τῆς Παγκοσμίου Ἐκκλησίας. Θὰ ἀπέφευγα τὴν ἀπομόνωσιν εἰς τὴν ἐποχὴν μου. Δηλαδή ἐν ἄλλαις λέξεσι θὰ διδάξω τὰ δόγματα τῆς πίστεως»¹.

Ἐὰν τὰ δόγματα πρέπει νὰ κηρύσσονται, τίθενται δύο θέματα. Τὸ ἓνα εἶναι ἡ ἀναζήτηση τῆς σχέσης τοῦ κηρύγματος με τὰ δόγματα καὶ τὸ ἄλλο ὁ τρόπος ποὺ θὰ κηρυχθοῦν τὰ δόγματα σήμερα.

Ἄς δοῦμε τὸ πρῶτο θέμα. Τὸ κήρυγμα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ὅπως αὐτὸ ἐμφανίζεται στὰ κείμενα τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο πράγματα. Τὸ πρῶτο εἶναι ἡ κλήση τοῦ Θεοῦ ποὺ γίνεται διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ποὺ γεννήθηκε, ἔζησε, ἔδρασε, δίδαξε, ἀπέθανε, ἐτάφη, ἀνέστη καὶ ἔρχεται. Τὸ δεύτερο εἶναι ἡ διδασχὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος, ἢ παραινετικὴ καθοδήγησή της στὸν συγκεκριμένο τόπο καὶ χρόνο γιὰ

πίστη σ' αὐτὸν ποὺ καλεῖ. Ἡ διδαχὴ περιλαμβάνει ὅλα ἐκεῖνα ποὺ εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ νὰ γίνῃ ἡ κλήση τοῦ Θεοῦ πραγματικότητα γιὰ ὅσους πιστεύουν στὸν Χριστὸ καὶ γίνονται μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Πάντοτε αὐτὰ τὰ δύο ἦταν συστατικὰ τοῦ κηρύγματος καὶ δύσκολα θὰ βρεῖ κάποιος περιπτώσεις ἀπομόνωσης τοῦ ἑνὸς ἀπὸ τὸ ἄλλο πρὶν τὴν ἐμφάνιση τοῦ κηρύγματος ποὺ κληρονομήσαμε.

Ἔχει μεγάλη σημασία νὰ δοῦμε πῶς αὐτὰ τὰ δύο, ἡ κλήση καὶ ἡ διδαχὴ, συνδέονται μέσα στὸ ἴδιο τὸ Εὐαγγέλιο. Πίσω ἀπὸ κάθε λόγο καὶ κάθε ἔργο τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει ἡ ἀπόλυτη ἐξουσία του. Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐμφανίζεται ἀπλᾶ σὰν ἕνας ἀκόμη διδάσκαλος τοῦ Νόμου. Ἀντίθετα, εἶναι ἐκεῖνος ποὺ μπορεῖ νὰ τηρεῖ τὸν Νόμο στὴν πληρότητά του, νὰ τὸν τροποποιεῖ, νὰ τὸν παραβιάζει ἢ ἀκόμη καὶ νὰ τὸν καταργεῖ. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὰ θαύματά του. Σ' αὐτὰ ἀποκαλύπτεται ἡ ἴδια ἀπόλυτη ἐξουσία του σὲ κάθε πτυχὴ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς καὶ τοῦ σύμπαντος κόσμου. Ὁ κόσμος τῶν δαιμονικῶν δυνάμεων, ἡ φύση καὶ τὰ φαινόμενά της, ἡ ἀρρώστια, ὁ θάνατος καὶ ἡ ἁμαρτία.

Ἡ ἐμφάνιση τοῦ Χριστοῦ στὸ Εὐαγγέλιο ἔχει πάντοτε τὸν χαρακτήρα τοῦ μοναδικοῦ μέσα στὴν ἱστορία. Καὶ αὐτὸ φαίνεται παντοῦ. Εἶναι Θεὸς καὶ ἀσχολεῖται μὲ τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ὄχι μόνο μὲ τοὺς δικαίους. Ἀποκαλεῖ τὸν Θεὸ «Ἀββὰ», γιὰ νὰ φανερώσει καὶ μ' αὐτὸ, ὅπως καὶ μὲ κάθε ἐνέργειά του, ὅτι βρισκόμαστε μπροστὰ στὸν ἴδιο τὸν Θεό. Τόσο ἀπὸ τὴ διδαχὴ του, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴ δράση του, ἕνα καὶ μόνο προκύπτει, ἡ ἀπαίτησή του γιὰ ἀποκλειστικὴ πίστη σ'

αὐτόν. Στὸ κήρυγμά του συνοψίζεται ἡ κλήση τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁ τρόπος ἀποδοχῆς της χωρὶς νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ξεχωρίσουμε τὴ διδαχὴ ἀπὸ τὸν φορέα της, μὲ ὅ,τι αὐτὸ σημαίνει.

Στὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων συνεχίζεται πρῶτα ἀπ' ὅλα ἡ ἀναφορὰ στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ καὶ στὴν κλήση του μὲ τὴν παραινεντική διδαχὴ τους. Αὐτὸ ποὺ ἄμεσα φαίνεται στὸ κήρυγμά τους εἶναι ὅτι οἱ ἴδιοι ἀνοιξαν τὸν ἑαυτό τους στὴν διδασκαλία του καὶ ἦσαν βέβαιοι ὅτι ἄκουγαν τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ. Τὸν αὐθεντικὸ λόγο ἐκείνου ποὺ ἀπεφάσισε νὰ ὑπακούσει μέχρι θανάτου καὶ νὰ σταυρωθεῖ. Ἡ ἔγνοια τους εἶναι νὰ μὴν ξεχωρίζουν τὸν λόγο τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Χριστό. Ἐὰν αὐτὸ συνέβαινε τότε, θὰ συνέχιζαν νὰ κηρύττουν τὸν Νόμο καὶ τίποτε δὲν θὰ ἄλλαζε τὴν πραγματικότητα τοῦ ἰουδαϊσμοῦ καὶ τῆς μωσαϊκῆς θρησκείας. Εἶναι χαρακτηριστικὸ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στοὺς Γαλάτες ὅταν, προσπαθώντας νὰ τοὺς πείσει ὅτι ὁ Νόμος δὲν ἔχει τὴ θέση ποὺ εἶχε ὅταν δὲν πίστευαν στὸν Χριστό, τοὺς θυμίζει ὅτι ζωγράφισε μπροστὰ στὰ μάτια τους τὸν ἐσταυρωμένο Χριστό (Γαλ. 3,1). Τοὺς θύμισε ὅτι δὲν τοὺς μίλησε ἀπλᾶ γιὰ τὸν Χριστό, δὲν μετέφερε κάποιες πληροφορίες γι' αὐτόν μόνο. Περισσότερο τοὺς μάρτύρησε γι' αὐτόν. Ὁ ἴδιος δηλαδὴ ἔγινε φορέας ἑνὸς μυστικοῦ ποὺ τὸ ἔμαθε ἀπὸ τὴ συμμετοχὴ του στὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὸν Ἀπόστολο Πέτρο, ποὺ μᾶς διαβεβαιώνει ὅτι «δὲ βασιστήκαμε σὲ περίτεχνους μύθους γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὴ δυναμικὴ ἔλευση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μὲ τὰ ἴδια μας τὰ μάτια εἶδαμε τὸ με-

γαλειό του» (Β΄ Πέτρου 1,16). Έτσι, βλέπουμε ότι μαζί με τον μη διαχωρισμό του λόγου του Χριστού από τον Χριστό αναφέρεται και ένα δεύτερο στοιχείο του κηρύγματος των Άποστόλων. Η μαρτυρία τους για τον Χριστό. Εάν δίδασκαν για τον Χριστό χωρίς την μαρτυρία τους, τότε θα κήρυτταν μία ιδέα, ένα θεώρημα, μια κατασκευή χωρίς νόημα και περιεχόμενο.

Με αυτόν τον τρόπο παρατηρούμε ότι, όπως στο κήρυγμα του Χριστού δεν μπορούμε να ξεχωρίσουμε τη διδασχία του από τον ίδιο, παρόμοια δεν μπορούμε να ξεχωρίσουμε στο κήρυγμα των Άποστόλων τη διδασχία τους από τη μαρτυρία τους. Και όπως πίσω από κάθε λόγο του Χριστού κρύβεται η απαίτησή του για απόλυτη εξουσία, έτσι και πίσω από κάθε λόγο των Άποστόλων κρύβεται η μαρτυρία τους ότι τον γνώρισαν. Η απόλυτη εξουσία του Χριστού, ή θεανθρώπινη δηλαδή ύπαρξή του, και η μαρτυρία των Άποστόλων γι' αυτήν είναι το περιεχόμενο των δογμάτων.

Άς δοῦμε τώρα πώς συνδέονται τα δόγματα με το κήρυγμα με τρία παραδείγματα.

Όταν οί μαθητές επιστρέφουν από μια μικρή ιεραποστολική περιοδεία εντός του Ισραήλ και αναφέρουν στον Χριστό τα έργα τους, πού ήταν ή φανέρωση των ενεργειών του Θεού, εκείνος απευθύνεται στον Πατέρα με την προσευχή: «Σ' ευχαριστώ, Πατέρα, Κύριε του ουρανού και της γης, γιατί αυτά πού απέκρυψες από τους σοφούς και τους συνετούς τα φανέρωσες στους ταπεινούς. Ναι, Πατέρα μου, αυτό έγινε γιατί έτσι τὸ θέλησες» (Λουκ. 10,21). Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς μᾶς δίνει μετὸν

καλύτερο τρόπο τὴ σύνδεση κηρύγματος καὶ δόγματος. Ἡ ὁμολογία τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ γίνεται μέσα σὲ ἀτμόσφαιρα προσευχῆς, εὐχαριστίας καὶ δοξολογίας. Αὐτὸ δὲν εἶναι μία ἀπαρίθμηση τῶν ενεργειῶν τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ εἶναι περισσότερο μία ἔμπρακτη στάση ἀπέναντι στὴ πρωτοβουλία τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστός, ὁ αὐθεντικὸς κήρυκας, ἀπευθύνεται στὸν Πατέρα ἀποδίδοντας σ' ἐκεῖνον καὶ στὴν πρωτοβουλία του τὴν ἀποκάλυψη τῆς ἀλήθειας (τῶν δογμάτων) στοὺς ἀνθρώπους.

Στὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολὴ ὑπάρχει ὁ γνωστὸς ὕμνος (2,6-11), πού ἀποτελεῖ σύνοψη τῆς δογματικῆς διδασκαλίας γιὰ τὸν Χριστό. Ὁ ὕμνος εἰσάγεται μετὴν προτροπὴ: «Νὰ ὑπάρχει μεταξύ σας τὸ ἴδιο φρόνημα πού εἶχε ὁ Ἰησοῦς Χριστός» καὶ τελειώνει: «Κι ἔτσι, στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ ὄλα τὰ ἐπουράνια, τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ ὑποχθόνια θὰ προσκυνήσουν καὶ κάθε γλῶσσα θὰ ὁμολογήσει ὅτι Κύριος εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς γιὰ νὰ δοξάζεται ἔτσι ὁ Θεὸς Πατέρας». Ἐδῶ παρατηροῦμε πὼς τὸ κήρυγμα εἶναι διδασχία (προτροπὴ γιὰ ὑπακοὴ στὴν κλήση τοῦ Θεοῦ), μαρτυρία περὶ τοῦ Χριστοῦ (δόγμα), πού εἶναι περιγραφὴ τῆς κλήσης τοῦ Θεοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀπάντηση στὴν κλήση τοῦ Θεοῦ πού εἶναι ὁμολογία καὶ δοξολογία τοῦ Πατέρα.

Ένα τρίτο παράδειγμα. Ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλὸς λέει σ' ἓνα κήρυμά του: «Ἀνίσως, ἀδελφοί μου, καὶ ἦτον δυνατὸν νὰ φωνάξω μίαν φωνὴν μεγάλην, νὰ κηρύξω εἰς ὄλον τὸν κόσμον πὼς μόνος ὁ Χριστὸς μου εἶναι Ἰῆδς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ θεὸς ἀληθινὸς καὶ ζωὴ τῶν ἀπάντων, ἤθελα νὰ τὸ κάμω»². Λέει δη-

λαδὴ ὁ ἅγιος Κοσμάς πῶς τὸ νὰ διδάσκει τὰ δόγματα (ποιός εἶναι ὁ Χριστός) εἶναι ὑποχρέωσή του, ποὺ τοῦ ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὴν κατάσταση ποὺ δημιουργήθηκε μέσα του μετὰ τὴν κλήση τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἡ ἀπάντησή του στὴν πρωτοβουλία τοῦ Θεοῦ ποὺ τὸν ὀδηγεῖ ἀβίαστα στὴ μαρτυρία τῶν ἔργων τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμον γιὰ τὴ σωτηρία του.

Ἄρα ὁ τρόπος ποὺ συνδέεται τὸ κήρυγμα μὲ τὸ δόγμα (ποιός δηλαδὴ εἶναι ὁ Χριστός) δὲν εἶναι τρόπος ἀπλῆς ἀναφορᾶς μὲ πληροφοριακὸ περιεχόμενο. Τὸ δόγμα, ὅταν συνδέεται μὲ τὸ κήρυγμα, δὲν εἶναι κάτι ποὺ πρέπει καὶ μπορεῖ μόνο κάποιος νὰ μάθει. Εἶναι περισσότερο ἀνταπόκριση στὴν κλήση τοῦ Θεοῦ μὲ ὅ,τι αὐτὸ σημαίνει καὶ συνεπάγεται. Σημαίνει δηλαδὴ προσευχὴ δοξολογίας τοῦ Θεοῦ, ὁμολογία τῆς μεγαλοσύνης του, καὶ συνεπάγεται τὴ μαρτυρία τῶν πιστῶν στὸν κόσμον.

Εἶναι φανερὸ ὅτι τὸ κήρυγμα συνδέεται μὲ τὸ δόγμα ἄρρηκτα, ὅτι τὸ ἓνα

ἀνήκει στὸ ἄλλο μὲ τὴ σχέση τῆς κλήσης καὶ τῆς ἀπάντησης. Τὸ κήρυγμα εἶναι, ὅπως ἤδη γράψαμε στὸ πρῶτο σημείωμά μας, ἀναγκαῖο συστατικὸ τῆς Θείας Λειτουργίας. Ἐκεῖ ὅπου συνάζονται οἱ χριστιανοὶ γιὰ τὴν τέλεση τῆς Εὐχαριστίας, εἶναι ἡ κατάλληλη στιγμὴ ἔκφρασης τῆς ἀνταπόκρισής τους στὴν κλήση τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἡ στιγμὴ ποὺ ὁ κήρυκας θὰ καλέσει τοὺς ἀκροατὲς του στὴ γνώση τοῦ Χριστοῦ, ὅχι μόνο συζητώντας μαζί τους ἢ παρέχοντάς τους μόνο πληροφορίες γι' αὐτόν, ἀλλὰ σὲ μιὰ προσευχητικὴ στάση ὁμολογίας τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ μαρτυρίας τους στὸν κόσμον ἀφ' ἑτέρου. Καὶ αὐτὸ μέσα στὴ συνάφεια τῆς δικῆς τους προβληματικῆς, τῆς σχέσης τους σήμερα μὲ τὸν κόσμον καὶ τῆς ἀπαίτησής τους γιὰ μιὰ ἀπάντηση στὴν κλήση τοῦ Θεοῦ, ποὺ θὰ εἶναι ἡ δική τους. Ἀλλὰ μὲ αὐτὰ θὰ ἀσχοληθοῦμε στὸ ἐπόμενο σημείωμά μας.

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἁγία Γραφή, Ἐκκλησία, Παράδοσις, μτφρ. Δ. Τσάμη, Πουρναρεῶς, Θεσσαλονίκη 1976, σ. 41.
2. Διδαχὴ Α1.4, Ἰ. Μενούνου, Τήνος, Ἀθήνα 1979, σ. 116.

Κατηχητική διδασκαλία κατὰ τὸν Ἅγ. Κύριλλο Ἱεροσολύμων*

κ. Χρήστου Βασιλοπούλου,
Ὁμ. Καθηγητοῦ Θεολογίας Α.Π.Θ.

ΠΕΜΠΤΟ, ὁ Κύριλλος διαρθρώνει μὲ τέτοιο τρόπο τὴν κατηχητικὴν του διδασκαλίαν, ὥστε νὰ προκαλεῖ τὴν ἐνεργοποίησιν τῶν ἀκροατῶν του. Ἐπειδὴ δὲ γνωρίζει ὅτι ἡ συγκέντρωσις καὶ ἡ διατήρησις τῆς προσοχῆς δὲν εἶναι κάτι τὸ εὐκόλο, ὄχι μόνον τονίζει τὴν ἀξίαν της, ἀλλὰ κατὰ διαστήματα διερευνᾷ ἑμμεσα τὴν ὑπαρξὴν της, μὲ τὸ νὰ προκαλεῖ τοὺς ἀκροατὰς τοῦ σὲ αὐτοέλεγχον ὡς πρὸς τὸ σημεῖον αὐτό. Ἦδη στὴν ἀρχὴ τῆς προκατήχησις ἀπερίφραστα ὑπογραμμίζει τὸ ἀπολύτως ἀπαραίτητον τῆς προσοχῆς, λέγοντας πρὸς τοὺς ἀκροατὰς του: «*κὰν γὰρ τὸ σῶμα ὧδε ἔχῃς, τὴν δὲ διάνοιαν μὴ ἔχῃς οὐδὲν ὠφελεῖ*»¹. Παράλληλα τονίζει καὶ τὴν ἀνάγκην καταβολῆς προσπάθειας ἀπὸ μέρους τῶν ἀκροατῶν του καὶ ἐνεργοποίησίν τους, φανερώνοντας ἔτσι ὅτι θεωροῦσε τὴν ἐπίτευξιν τῶν στόχων τῆς διδασκαλίας του ὡς συλλογικὴ καὶ ἀμφίδρομη διαδικασίαν μὲ δυναμικὸν καὶ ἐνεργητικὸν χαρακτήρα. «*...μὴ γὰρ ἔστι σοι ἡ χεὶρ μόνον ἐκτεταμένη εἰς τὸ λαβεῖν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐργάζεσθαι ἔτοιμος*»².

Ἐκτο, κατὰ τὸν ἅγιον Κύριλλον, ὁ κατηχητὴς δὲν πρέπει νὰ ἐπικεντρῶναι τὴν προσοχὴν του εἰς τὴν συστηματικὴν ἀνάλυσιν τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ εἰς τὸν συσχετισμὸν τοῦ μηνύματος, ποῦ αὐτὲς

ἐμπεριέχουν, μὲ τοὺς συγκεκριμένους ἀκροατὰς πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται. Μὲ ἄλλα λόγια, ὁ κατηχητὴς στρέφει τὸ κύριον ἐνδιαφέρον του εἰς τὸ πῶς θὰ παρουσιάσῃ τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως, ὥστε αὐτὴ νὰ ἠχησῇ στ' αὐτιὰ τοῦ ἀποδέκτη ὡς μῆνυμα ζωῆς. Θεωροῦμε ὅτι ἡ θέσις αὐτὴ τοῦ Κυρίλλου, ὅπως ὁ ἴδιος τὴν ἐφάρμοσε εἰς τὴν πράξιν, μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ θεμελιακὴ ἀρχὴ τῆς σύγχρονης ἐνοριακῆς κατήχησις, ἀν λάβουμε ὑπ' ὄψιν μας ὅτι γύρω ἀπὸ τὸ θέμα αὐτὸ ὑπάρχει μεγάλη σύγχυσις καὶ στὴ θεωρίαν καὶ εἰς τὴν πράξιν.

Τέλος, ἔβδομον, τὸ θεμέλιον ἐπάνω εἰς ὁποῖον στήριξε τὴν ἀποτελεσματικότητά τῆς διδασκαλίας του ὁ Κύριλλος Ἱεροσολύμων ἦταν τὸ θέμα τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων μεταξὺ διδασκόντων καὶ διδασκόμενων. Ἡ διαπροσωπικὴ ἐπικοινωνία ὡς σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεὸν καὶ τὸν συνάνθρωπον ἀποτελοῦσε καὶ εἰς τὴν θεωρίαν καὶ εἰς τὴν πράξιν ἓνα ἀπὸ τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς Ἐκκλησίας τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων. Ὁ Κύριλλος, συνεχίζοντας τὴν παράδοσιν αὐτὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἔδωκε ἰδιαίτερον βάρυτητα εἰς τὴν σχέσιν αὐτὴν. Οἱ Κατηχηταὶ του καὶ ὡς περιεχόμενον καὶ ὡς μεθοδολογία διδασκαλίας εἶναι κυριολεκτικὰ διαποτισμέναι ἀπὸ

τὸ πνεῦμα τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων, διότι τὶς θεωροῦσε ὡς τὸ ἀποφασιστικότερο μέσο γιὰ τὴν ἐπίτευξη τῶν στόχων τοῦ κατηχητικοῦ τοῦ ἔργου.

III

Μὲ τὰ ὅσα παραπάνω ἐπισημάναμε, περιγράφοντας συνοπτικὰ τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ «μοντέλου» κατηχητικῆς διδασκαλίας ποὺ διαμορφώθηκε ἀπὸ τὸν ἅγιο Κύριλλο Ἱεροσολύμων κατὰ τὸν τέταρτο μ.Χ. αἰώνα, σὲ καμία περίπτωση δὲν ἐννοοῦμε ἀκριβῆ ἐπανάληψη, ἀλλὰ δυναμικὴ ἀξιοποίησή του, μὲ βάση τὰ σύγχρονα δεδομένα. Ἡ σύγχρονη κατηχητικὴ καὶ χριστιανοπαιδαγωγικὴ προσπάθεια δὲν πρέπει νὰ ἀρκεῖται καὶ νὰ στηρίζεται ἀποκλειστικὰ σὲ μιὰ ἀπλὴ ἐπανάληψη καὶ ἀντιγραφή παραδοσιακῶν μορφῶν καὶ τρόπων κατήχησης. Δεδομένου ὅτι τὸ κύριο

ἔργο της εἶναι ἡ κατὰ ζωντανὸ τρόπο μετάδοση τοῦ περιεχομένου τῆς πίστεως σὲ συγκεκριμένους κάθε φορά ἀνθρώπους καὶ σὲ ὀρισμένο τόπο καὶ χρόνο, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει μία μόνο μορφή κατηχητικῆς διακονίας ποὺ νὰ ἐφαρμόζεται σὲ κάθε περίπτωση. Ἡ κατηχητικὴ δραστηριότητα ἐπιβάλλεται νὰ παίρνει ποικίλες μορφές, ἀνάλογα μὲ τὸ γενικότερο πλαίσιο μέσα στὸ ὁποῖο ἀσκεῖται. Ἔτσι, π.χ., ἡ προφορικὴ διδασκαλία δὲν ἐνδείκνυται νὰ ἀποτελεῖ τὴ μοναδικὴ μορφή ἐνοριακῆς κατήχησης σήμερα. Ἐπιβάλλεται νὰ ἐκσυγχρονισθεῖ μὲ τὴν ἀπὸ μέρους της υἱοθέτηση τῶν ποικίλων μορφῶν ἐπικοινωνίας ποὺ χρησιμοποιοῦνται στίς μέρες μας, ἀρκεῖ βέβαια νὰ μὴ χάνεται τὸ μήνυμα τῆς σωτηρίας πίσω ἀπὸ τὰ μέσα αὐτὰ ποὺ μᾶς προσφέρει ὁ πολιτισμὸς μας.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- * Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων τοῦ «μοντέλου» κατηχητικῆς διδασκαλίας ποὺ διαμορφώθηκε ἀπὸ τὸν ἅγιο Κύριλλο.
1. Προκατ. 1/ΒΕΠΕΣ 39, σ.41, στ.18-19.
  2. Κατήχ. ΙΓ', 8/ ΒΕΠΕΣ 39, σ.156, στ.32-33.

Γεδεωνίτες: Μία διεθνής προτεσταντική οργάνωση

Πρωτ. Βασιλείου Α. Γεωργοπούλου,
Λέκτορας Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.

Τὸν τελευταῖο καιρὸ δεχόμεστε πολλὰ ἐρωτήματα σχετικὰ μὲ μία διεθνῆ ὁργάνωση προτεσταντικῆς προέλευσης, ποῦ εἶναι γνωστὴ ὡς «Γεδεωνίτες». Ἐπειδὴ ἀποτελεῖ ἔντονο πρόβλημα ἢ παρουσία τῆς ὁργάνωσης αὐτῆς θὰ ἀναφερθοῦμε σὲ τοῦτο τὸ τεῦχος σὲ αὐτοὺς γιὰ τὴν ἐνημέρωση τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ περιοδικοῦ.

α) Ἡ Ὁργάνωση

Γεδεωνίτες εἶναι ἡ ὀνομασία μιᾶς διεθνoῦς προτεσταντικῆς ὁργάνωσης ποῦ ἰδρύθηκε τὸ 1899 στὶς Η.Π.Α. ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους John H. Nicholson (1859 - 1946) καὶ Samuel E. Hill (1867 - 1936)¹. Ἡ ἴδια ἡ κίνηση αὐτοπροσδιορίζεται ὡς ἀδογματίστη ἢ ὑπερδογματικὴ².

Τὸ βασικὸ πιστεύω τῆς κίνησης συνοψίζεται στὰ ἐξῆς: «Α) στὴν ὁμολογία ὅτι ὁ Ἰ. Χριστὸς εἶναι ὁ αἰώνιος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, β) στὴν ἀναγνώρισή του ὡς προσωπικοῦ λυτρωτῆ ἀπὸ τὸν καθένα, γ) στὴν ἀναγνώριση τῆς Ἁγ. Γραφῆς ὡς θεόπνευστου λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ δ) στὴν ἐπιθυμία νὰ ἀκολουθοῦν τὸν Ἰ. Χριστὸ στὴν καθημερινή τους ζωή»³.

Ἡ ὁργάνωση ἔχει λάβει τὸ ὄνομά της, ὅπως καὶ τὸ ἔμβλημά της, ἀπὸ τὸν γνωστὸ Κριτὴ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὸν Γε-

δεών. Τὸ διεθνὲς ἔμβλημά της εἶναι ἡ ὑδρία τοῦ Γεδεών (Κριτ. 7,16) μὲ τὴ φλόγα τῆς λαμπάδας ἐντὸς της⁴. Τὸ ἐν λόγῳ ἔμβλημα κατὰ τὴν ὁργάνωση συμβολίζει τὴ δύναμη τῆς πίστεως καὶ τὸ φῶς τῆς Ἁγ. Γραφῆς ποῦ ἀπομακρύνει τὸ πνευματικὸ σκοτάδι.

Τὰ κεντρικὰ γραφεῖα τῆς ἐν λόγῳ προτεσταντικῆς κίνησης βρίσκονται στὴν πόλη Νάσβιλ (Nashville) τῆς πολιτείας τοῦ Τενεσσὶ τῶν Η.Π.Α. Σήμερα ἡ ὁργάνωση δραστηριοποιεῖται παγκοσμίως σὲ 180 χῶρες καὶ ἔχει περίπου 250.000 μέλη.

β) Ὁ προτεσταντικὸς της χαρακτήρας

Ὁ Προτεσταντικὸς χαρακτήρας τῆς κίνησης εἶναι ἀναμφισβήτητος.

α) Στὸν ἐπίσημο διαδικτυακὸ τόπο τῆς κίνησης χαρακτηρίζονται ὡς «ἱεραποστολικὸς βραχίονας» τῶν προτεσταντικῶν ὁμολογιῶν⁵.

β) Μέλη της στὰ ἀνὰ τὸν κόσμον παραρτήματα τῆς ὁργάνωσης ἐγγράφονται χριστιανοὶ ποῦ ἀνήκουν σὲ διάφορες προτεσταντικὲς ὁμολογίες, ἀρκεῖ νὰ ἀποδέχονται τοὺς σκοποὺς τοῦ σωματείου. Ἀναφέρεται χαρακτηριστικὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους: «Οἱ Γεδεωνίτες εἶναι

δραστήρια μέλη τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν, κοινοτήτων καὶ τῶν Ἐλεύθερων Ἐκκλησιῶν»⁶.

γ) Σὲ ἐπίσημες ἰστοσελίδες τῆς κίνησης δὲν ἀπουσιάζουν τυπικὲς ὁμολογίες σωτηρίας ποὺ συναντᾶμε σὲ πλῆθος προτεσταντικῶν ὁμάδων καὶ ἐντύπων»⁷.

γ) Οἱ δραστηριότητές της

Πρόκειται κατὰ βάση γιὰ ὀργάνωση λαϊκῶν μελῶν, ἐμπόρων, ἐπαγγελματιῶν κ.ἄ. ποὺ ἰσχυρίζεται ὅτι ὡς μοναδικὸ καὶ ἀποκλειστικὸ σκοπὸ ἔχει τὴ διάδοση τῆς Ἁγ. Γραφῆς καὶ τὴ δωρεὰν διανομὴ της σὲ τόπους ὁμαδικῆς δια-

μονῆς ἢ διέλευσης, σὲ σχολεῖα, ξενοδοχεῖα, νοσοκομεῖα, φυλακὲς, στὸ στρατὸ κ.ἄ.⁸ Τὰ κείμενα τῆς Ἁγ. Γραφῆς ποὺ διανέμουν τὰ προμηθεύονται συνήθως ἀπὸ τὶς διάφορες Βιβλικὲς Ἐταιρεῖες.

δ) Ἡ ὀργάνωση στὴν Ἑλλάδα

Στὴν Ἑλλάδα οἱ Γεδεωνῖτες δραστηριοποιοῦνται ἀπὸ τὸ 1952 μὲ τὴν ὀνομασία « Οἱ Φίλοι τῆς Ἁγ. Γραφῆς ». Ἀποτελοῦν σωματεῖο μὲ ἀναγνωρισμένο καταστατικὸ ἀπὸ τὸ Πρωτοδικεῖο Ἀθηνῶν. Τὸ ἐλληνικὸ τμήμα ἀποτελεῖ παράρτημα τῆς «The Gideons International».

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἐκτενῶς γιὰ τὴν ἱστορία τῆς ὀργάνωσης βλ. Μ. Α. Henderson, *Sowers of the Word. A 95-Year History of the Gideons International*, ed: The Gideons International, Nashville 1995.
2. Βλ. Τί εἶναι ἡ Ἁγ. Γραφή, ἔκδ. Οἱ Φίλοι τῆς Ἁγ. Γραφῆς, Ἀθῆναι χ.χ. σ. 12.
3. Βλ. <http://www.gideons.de/public/seiten/WIR/15F72F2D-001>.
4. Βλ. Α. Freundt, "Gideons International", στὸ J.D. Douglas(ed), *The New International Dictionary of the Christian Church*, Exeter -Grand Rapids 1974, σ. 413.
5. Βλ. <http://www.gideons.org/Tgi.web/TGI.Web.PublicWebsite/pages/history.aspx>.
6. Βλ. <http://www.gideons-stuttgart.de/ueberuns.html>.
7. Βλ. <http://www.gideons.ch/index.php?id=35>. Πρὸ βλ. www.info.weltanschauungsfragen.de/a-z/Gideonbund.htm.
8. Βλ. Α. Freundt, "Gideons International", ὅπ.π., σ. 413.

Λειτουργία τῆς διάνοιας καὶ τῆς καρδιᾶς

Πρωτ. Βασιλείου Θερμοῦ,

Ἐφημ. Ἱ.Ν. Παμ. Ταξιαρχῶν Σχηματαρίου, Ἱ. Μ. Θηβῶν καὶ Λεβαδείας

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ἑνὸς ἀδελφοῦ μᾶς συντροφεύει σήμερα. Εἶναι νέος καὶ πολύτεκνος ἱερέας. Μᾶς ἀνοίγει τὴν καρδιά του μὲ εἰλικρίνεια καὶ συντριβή. Ἔτσι μᾶς διδάσκει καὶ μᾶς παρηγορεῖ:

«Εἶμαι ἀπόλυτα σύμφωνος μὲ ὅλες σας τίς ἀπόψεις... Πολὺ θὰ ἤθελα νὰ διαβάζω τίς εὐχές εἰς ἐπήκοον καὶ ἡ λειτουργία νὰ γίνῃ βιωματικὴ γιὰ ὅλους τοὺς πιστούς... ἔχω διαβάσει καὶ τίς εὐχές τοῦ ἑξαψάλμου εἰς ἐπήκοον καὶ στὴ θέση τους πρὸ τῶν ἐκφωνήσεων, μὰ ἀδυνατῶ πάντα νὰ τὸ κάνω καθότι εἶμαι τελείως μόνος καὶ ἀβοήθητος καὶ χίλια-δυὸ τρέχουν καὶ περνᾶν ἀπὸ μυαλὸ καὶ χέρια. Τί κάνω; Σηκώνομαι πιὸ πρωὶ καὶ εἴτε κάνω τὴν προσκομιδὴ, εἴτε διαβάζω μὲ προσοχὴ τίς εὐχές, ὥστε νὰ τίς ἐννοῶ ὅσο γίνεται, εἴτε καὶ τὰ δύο, νὰ διακόπτω νὰ συνεννοοῦμαι μὲ κάποιον γιὰ κάτι, καὶ μετὰ νὰ ἐπανέρχομαι εἰς τὴν αὐτὴν κατάνυξιν, μόνος ἐνώπιον μόνοι...».

Πράγματι, ὁ τρόπος ποὺ λατρεύουμε ὑπόκειται στοὺς περιορισμοὺς τοῦ ἐφικτοῦ, ὃς εἶμαστε ρεαλιστές. Διαφέρουν τόσο πολὺ οἱ συνθήκες ἀπὸ ναὸ σὲ ναό!

Ἄλλὰ παρ' ὅλη τὴν ἀβυσσαλέα ἀπόσταση τῶν πανηγυρικῶν συλλειτουργιῶν καὶ τῶν ἡσυχῶν «ἀνεπιστήμων» (μόνο γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, ὄχι γιὰ τὸ Θεό) λειτουργιῶν στὰ ξωκλήσια, παρὰ τίς

ἀπίστευτες διαφορὲς στὴν κατάστασι τοῦ περιβάλλοντος χώρου (δρόμοι μὲ οὐρανοξύστες ἢ ἀφρικανικὰ χωριά), ἡ ἀπαίτησι τοῦ λατρευομένου Κυρίου παραμένει ἡ ἴδια. Ζητᾶ τὴν καρδιά καὶ τὴ διάνοια, ὀλόκληρες, ἄρτιες, πυρακτωμένες. Κατὰ τὰ λόγια τοῦ ἐπιστολογράφου μας, «ὥστε νὰ τίς ἐννοῶ ὅσο γίνεται!»!

Ὁ μεγάλος ποιητὴς Τάσος Λειβαδίτης, ποὺ μέσα στὰ «σοκάκια» τῆς ἀριστερᾶς ἀνακάλυψε τὸν Ἰησοῦ, περιγράφει μὲ εὐγλωττία ἀλλὰ καὶ πόνου τοὺς χριστιανούς ποὺ δὲν λατρεύουν «ὄλη ψυχῇ καὶ διανοίᾳ»:

«Ἄνθρωποι κομμένοι κατακόρυφα
στὴ μέση παρακολουθοῦν τὴ λειτουργία
τῆς Κυριακῆς
τ' ἄλλο μισό τους παζαρεύει στὰ μπακάκια...».

Δὲν θὰ μπορούσαμε ἐμεῖς, οἱ «πιστοί», νὰ ἀποδώσουμε πιὸ ζωντανὰ τὸν διχασμὸ μας καὶ τὴ διψυχία μας, τὸν ἐπαγγελματισμὸ μας καὶ τὴν τραγικότητά μας.

Καὶ ὁ συλλειτουργὸς μας συνεχίζει:

«Ὅμως ὁ πόνος δὲν κρύβεται ἐδῶ, πάτερ μου καὶ ἐν Χριστῶ ἀδελφέ. Αὐτὲς οἱ ἀλήθειες ποὺ βρίσκονται στὶς εὐχές καὶ σὲ ὅλα τὰ κείμενα εἰς τὸν βαθμὸ ποὺ κάθε φορὰ τίς βιώνω, ἐπιθυμῶ νὰ τίς μεταγγίσω καὶ στοὺς ἄλλους, μὲ μεταφο-

ρικό μέσο τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ταπείνωση, εἰς τὶς ὁποῖες κάθε καρδιά, καὶ ἡ πιὸ δύσκολη, ἀνοίγει...».

Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀγγίζου ἐμένα (ἂν μὲ ἀγγίζου φυσικά, αὐτὸ εἶναι ἓνα ἄλλο μεγάλο ζήτημα). Πρέπει νὰ μεταδώσω αὐτὸ ποῦ «τὰ χέρια μου ἐψηλάφησαν καὶ τὰ αὐτιά μου ἄκουσαν» κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη.

Καὶ γιὰ νὰ λάβει χώρα αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ καταθέσου τόσο ἡ διάνοια ὅσο καὶ ἡ καρδιά τὴν ἐμπειρία τους. Μόνο στὸ βαθμὸ ποῦ ἐγὼ θὰ τὰ ἀφομοιώσω θὰ μπορέσω καὶ νὰ τὰ μεταδώσω. Εἶναι ἀνάγκη ἡ διάνοια καὶ ἡ καρδιά ἐμοῦ τοῦ κληρικοῦ νὰ μαθητεύσου στὴ Λατρεία. Καὶ αὐτὸ μὲ παρακινεῖ νὰ μὴν ἀποδέχομαι μὲ παθητικότητα τὶς συνθήκες τῆς Λατρείας, ἀλλὰ νὰ τὶς ἀναβαθμίζω μὲ ἐπινοητικότητα. Ὅσο εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατὸ, δὲν τὶς ὑφίσταμαι, τὶς φτιάχνω· δὲν συνθηκολογῶ, τὶς δημιουργῶ.

Καὶ καταλήγει ὁ ἀδελφός μας, συντετριμμένος ἀπὸ τὴ δωρεὰ τῆς ἱερωσύνης:

«Ὁ πόνος ὅμως συνεχίζεται κάθε φορὰ ποῦ ἀνοίγω ἓνα βιβλίον πατερικὸ ἢ

ὅταν διαβάζω ἐπιστολὲς ἢ συνομιλίαις μακαριστῶν γερόντων μὲ πνευματικὰ παιδιὰ σὲ ὅποια πνευματικὴ κατάσταση εἶναι αὐτά, καὶ διαβάζω νὰ ἀποκαλοῦν τὸν πατέρα τους “πατερούλη μου”, πῶς, σὰς ἐρωτῶ, νὰ μὴν κλαίω ὅταν κι ἐμένα, νέον ἄνθρωπο, ἔτσι μὲ ἀποκαλοῦν;

... Δὲν θὰ μπορέσω νὰ συνεχίσω ὅμως, διότι ἀφενὸς μὲν ἤδη σὰς κούρασα, ἀφετέρου δὲ τὰ δάκρυα δὲν μὲ ἀφήνου. Ζητῶ νὰ μὲ συγχωρέσετε γιὰ τὶς ὄρες-ὄρες αἰσθάνομαι μὴπως εἶμαι κι ἐγὼ τρελὸς ποῦ τὰ σκέφτομαι ὅλα αὐτά, ὅμως ἔτσι νοιώθω».

Ναί, τὸ βίωμα αὐτὸ τῆς ἀναξιότητος εἶναι μιὰ καλὴ προϋπόθεση γιὰ νὰ αἰσθανθοῦμε τὴ Θεία Λειτουργία. Εἶναι μιὰ ἐγγύηση πῶς ἡ Λειτουργία θὰ λάβει χώρα καὶ στὴν καρδιά μας καὶ ὄχι μόνο στὰ χεῖλη μας. Ἀκόμη καὶ ἂν οἱ συνθήκες στὴν οἰκογένειά μας, στὴν ἐνορία μας, στὴ μητρόπολή μας, εἶναι δύσκολες, ὀδυνηρές, ἀπελπιστικὲς.

Ὅπως γράφει κι ἓνας ἄλλος ἄγνωστος ποιητής: «Ἄν ἡ ποίηση περιέμενε μονάχα ἀπὸ τὶς λέξεις, θὰ ἦταν χαμένη...»!

TINA ME ΛΕΓΟΥΣΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΙΝΑΙ;

4. Γιατί ὁ δρόμος τῆς Ἐκκλησίας πηγαίνει πρὸς τὸν γνωστὸ Χριστό;

Πρεσβ. Κων/νου Παπαθανασίου,
Ἐφημ. Ἰ.Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Παλαιοῦ Φαλήρου, Ἰ.Μ. Ν. Σμύρνης

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ γιὰ τὴν παρουσίαση τοῦ «πραγματικοῦ» Ἰησοῦ ἀπασχολεῖ τὴν κριτικὴ ἔρευνα ἰδιαίτερα τοὺς τελευταίους αἰῶνες, κυρίως μετὰ τὸ Διαφωτισμό. Στὴν προσπάθεια αὐτὴ ἡ ἔρευνα στρέφεται ὄχι μόνο στὸ κείμενο τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀλλὰ καὶ στὴν ἐποχὴ τῆς, μελετώντας παπύρους, φιλοσόφους καὶ ποιητές, τὸ γνωστικισμό, τὶς μυστηριακὲς θρησκείες, τὴν ἰουδαϊκὴ ἱστορία, τὸ ραββινικὸ ἰουδαϊσμό, τὰ χειρόγραφα τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης, τὴν ἀποκαλυπτικὴ γραμματεία κ.ἄ.

Ἡ μεθοδικὴ ἀναδρομὴ στὴν ἱστορία καὶ τὴ σκέψη αὐτοῦ τοῦ κόσμου, χρήσιμου βέβαια γιὰ τὴν ὅλη ἱστορία τῆς Κ.Δ., καταλήγει στὴν πεποίθηση ὅτι κατὰ τὸ β' ἡμισυ τοῦ 1^{ου} αἰώνα μ.Χ. δὲν ὑπῆρχε ἀμφιβολία οὔτε ἀπὸ Ἰουδαίους οὔτε ἀπὸ παγανιστὲς ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦταν ἀναμφισβήτητὴ ἱστορικὴ προσωπικότητα, ἂν καὶ τὰ στοιχεῖα ποὺ μᾶς διασώζουν εἶναι ἐλάχιστα γιὰ τὴ συγκρότηση μιᾶς βιογραφίας του.

Ὡστόσο, ἡ «εἰκόνα» ἢ «ἀναπαράσταση» τοῦ Ἰησοῦ δὲν εἶναι πάντοτε ἡ ἴδια, ἀφοῦ καὶ μέσα στὴν ἴδια ἱστορικὴ περίοδο ἔχουμε ποικίλες «εἰκόνες» τοῦ Ἰησοῦ. Ἔτσι, ἕνας σπουδαῖος ἐρευνητὴς τῆς Γραφῆς γράφει ὅτι οἱ Ὀρθολογιστὲς περιγράφουν τὸν Ἰησοῦ ὡς κήρυκα τῆς ἠθικῆς, οἱ Ἰδεαλιστὲς ὡς τὸ νόημα τοῦ

ἀνθρώπινου, οἱ Αἰσθητικοὶ τὸν ὕμνου ὡς τὸν ἰδιοφυῆ τεχνίτη τοῦ λόγου, οἱ Σοσιαλιστὲς ὡς τὸν φίλο τῶν φτωχῶν καὶ κοινωνικὸ μεταρρυθμιστὴ, καὶ οἱ ἀναρίθμητοι ψευτοεπιστήμονες φτιάχνουν ἀπ' αὐτὸν μιὰ μορφή κάποιου μυθιστορήματος ἢ ρομάντζου.

Ἀντίθετα μὲ τὴν ἀνωτέρω πληθώρα τῶν «εἰκόνων», ἡ Ἐκκλησία γνωρίζει ὅτι τὰ βιβλία τῆς Κ.Δ. γράφτηκαν γιὰ νὰ μεταδώσουν ἕνα γεγονός καὶ ἕνα μήνυμα, ποὺ εἶναι ἡ ἐν Χριστῷ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Καὶ καθὼς οἱ ἱεροὶ συγγραφεῖς τῆς δὲν ἦταν ἀπλῶς ἱστοριογράφοι, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ φωτισμένοι ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, δηλ. θεολόγοι, ὀφείλει κάθε ἀναζητητὴς νὰ ἔλθει πρωταρχικὰ σὲ προσωπικὴ ἐμπειρία αὐτοῦ τοῦ γεγονότος τῆς σωτηρίας ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἀναζητήσῃ καὶ νὰ ψηλαφήσῃ τὸν Κύριο (Πράξ. 17,27), νὰ γνωρίσῃ ὑπαρξιακὰ τὸν Χριστὸ καὶ νὰ ζήσει μέσα στὸ μυστήριο τῆς παρουσίας του, ὅπως ὁ Παῦλος (Γαλ. 2,20).

Αὐτὸς εἶναι ὁ συγκεκριμένος σκοπὸς γιὰ τὸν ὁποῖο γράφτηκαν τὰ Εὐαγγέλια, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀναδεικνύεται «ὁ Χριστὸς τῶν Εὐαγγελίων», κι ὄχι ὁ Ἰησοῦς ποὺ ἀνακατασκευάζεται μὲ τὶς κριτικὲς μεθόδους τῆς ἱστορικῆς ἐπιστήμης.

Ὁ βίος τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Στεφάνου τοῦ κτίσαντος τὴν Μονὴν τοῦ Χηνολάκκου

Ν. Κ. Δρατσέλλα,
Θεολόγου, Μ. Th.

ΟΠΑΡΑΠΑΝΩ ἅγιος «ἐκ Καππαδοκίας προφανῶς καταγόμενος, τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα λαβών» (Β. Ν. Γ., ἄρθρον ἐν Θρησκευτικῇ καὶ Ἠθικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, 11ος τόμος, στήλη 470), «ὅταν ἐμεγάλωσεν, ἠθέλησε νὰ περιέλθῃ τὰ φημισμένα μοναστηριακὰ κέντρα, διὰ νὰ ἴδῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ζωὴν των νὰ συμπληρῶσιν ἐκεῖ τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ θεολογικὰς μελέτας του καὶ νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὸν φλογερὸν ζῆλον μὲ τὸν ὁποῖον οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ὑπερήσπιζαν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐκκλησίαν εἰς τοὺς ταραχώδεις καιροὺς τῆς Εἰκονομαχίας. Μετέβη λοιπὸν εἰς τὰ παρὰ τὸν Ἰορδάνην μοναστήρια καὶ εἰς τὰ ἐρημητήρια τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου, τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ Θεοδοσίου. Ἐπειτα μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν (717) ἐπὶ τῶν χρόνων Λέοντος Ἰσαύρου, τοῦ εἰκονομάχου» (Μιχαὴλ Ἰ. Γαλανοῦ, *Οἱ βίοι τῶν ἁγίων*, Τεύχος Α', Μὴν Ἰανουάριος, Ἀθήναι, σελ. 59). Ὅπως ἀναφέρει ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης «ἐφιλοξένησε δὲ αὐτὸν ὁ τότε ἀγιώτατος Πατριάρχης Γερμανός, πλησίον τοῦ ὁποῦ ἔμεινε ὁ ὅσιος καιρόν τινα· πολλὰ δὲ ὠφεληθεὶς ἀπὸ αὐτὸν καὶ λαβὼν συμβουλὴν παρ' αὐτοῦ, τί ἀγαθὸν νὰ κάμῃ, διήνυσεν τὴν ζωὴν του εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅπου τῶρα εὐρίσκεται τὸ παρ' αὐτοῦ συστηθὲν μονα-

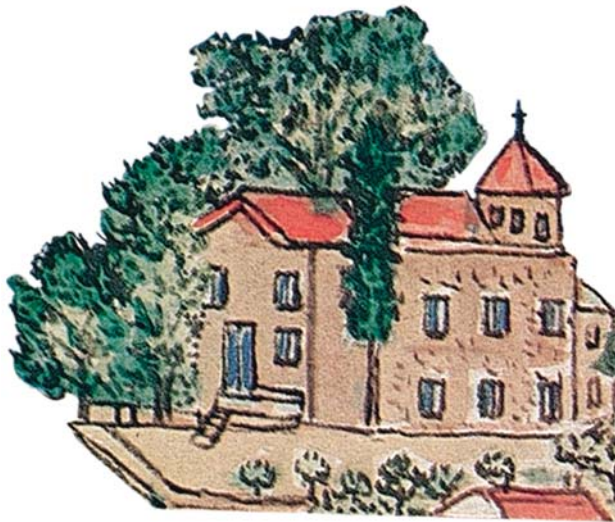
στήριον, εἰς τὸ ὁποῖον συναθροίσας πλῆθος μοναχῶν, καὶ διοικήσας αὐτοὺς ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου, τοὺς ἀνεβίβασεν εἰς τελειότητα καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Νικοδήμου Ἀγιορείτου, *Συναξαριστῆς τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ*, τόμος πρῶτος, Ἀθήναι, σελ. 382). Γιὰ τὸ ἴδιον θέμα, ἀναφέρεται στὴν Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ ὅτι ὁ Πατριάρχης Γερμανός ὁ Α' «ἐδωρήσατο αὐτῷ τὸν τόπον, ἔνθα ἡ τοῦ Χηνολάκκου μονὴ ὑπάρχει, καὶ ἔκτισε μοναστήριον καὶ συνήγαγεν ἄνδρας εὐλαβεῖς, ἐδίδασκε δὲ καὶ τοὺς καθ' ἐκάστην ἡμέραν προσερχομένους πρὸς αὐτόν» (Ε.Γ.Π., ἄρθρον ἐν Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, Τόμος εἰκοστὸς δεῦτερος, ἐκδοτικὸς ὀργανισμὸς, «ὁ Φοῖνιξ», σελ. 370). Ὅπως παρατηρεῖ ὁ Μ. Ἰ. Γαλανός «εἰς τὴν αὐτόθι ἡγουμενίαν του ὁ ὅσιος Στέφανος διεκρίθη διὰ τὴν πατρικὴν του διοίκησιν, διὰ τὴν ἠθικὴν ἐπιβολὴν του ἐπὶ τῶν μοναχῶν διὰ τὴν τάξιν, τὴν ὁποῖαν ἐδημιούργησε, διὰ τὴν ἀγάπην, μὲ τὴν ὁποῖαν συνέδεσεν ὅλους τοὺς ἀδελφούς. Καὶ διὰ τὴν προσωπικὴν ζωὴν του, τὴν κατὰ πάντα σύμφωνον μὲ τὰ χριστιανικὰ παραγγέλματα, καὶ διὰ τὸν ἄμεμπτον τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἐκυβέρνησε τὸ μοναχικὸν του ποίμνιον, ἐτιμήθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ τίτλου τοῦ ἁγίου» (Μι-

χαήλ Ι. Γαλανοῦ, *Οἱ βίοι τῶν ἁγίων*, Τεῦχος Α', Μὴν Ἰανουάριος, Ἀθῆναι, σελ. 59-60). Ὅπως ἀναφέρει ἡ Θρησκευτικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεῖα «ἡ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Στεφάνου μονὴ τοῦ Χηνολάκκου, κειμένη ἐν Τριγλίᾳ παρὰ τὴν θάλασσαν ἔχει μεταβληθεῖ ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς τζαμίον» (Β. Ν. Γ., ἄρθρον ἐν Θρησκευτικῇ καὶ Ἡθικῇ Ἐγκυκλοπαιδεῖᾳ, 11ος τόμος, Ἀθῆναι 1967, στήλη 470). Καὶ σχετικὰ μὲ τὸ τέλος τοῦ ἁγίου πατρός, ἀναφέρει ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης ὅτι «καλῶς λοιπὸν πολιτευ-

σάμενος ὁ ἀοίδιμος, καὶ τῆς μελλούσης δόξης καὶ μακαριότητος, ἀπὸ ἐδῶ ἀκόμη τοὺς ἀρραβῶνας λαβὼν, ἐπέταξεν ἀπὸ τὰς κάτω οἰκείας εἰς τὰς ἄνω καὶ οὐρανίας μονάς, τὴν δὲ ἁγίαν αὐτοῦ ψυχὴν ἄξιοί τινες ἐθεώρησαν, ὅτι ἀνέβαινε μετὰ δόξης καὶ προπομπῆς εἰς τὰ οὐράνια, καθὼς πάλιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὸ διηγήθησαν» (Νικοδήμου Ἀγιορείτου, *Συναξαριστὴς τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ*, τόμος πρῶτος, Ἀθήνησι, σελ. 382).

Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην του στὶς 14 Ἰανουαρίου.

Πρὸς τὸν Ἐλλογιμώτατον
κ. Ἀλέξανδρον Κατσιάραν,
Διευθυντὴν Συντάξεως

τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐφημέριος»
Εἰς Ἀθήνας

Κύριε Διευθυντά,

Θὰ ἤθελα μέσῳ τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐφημέριος» μιὰ ἀδελφικὴ σύσταση πρὸς τοὺς ἐν Χριστῷ μουσικολογιωτάτους, τοὺς κατὰ πάντα ἄξιους καὶ χαρισματούχους κληρικούς: Στὶς ἐκφωνήσεις τῶν «Εἰρηνικῶν-Πληρωτικῶν κ.λπ.» μὴν παραφέρωνται καὶ συναγωνίζονται στοὺς ἦχους τοὺς ψάλτες μὲ αὐθαίρετους αὐτοσχεδιασμούς, ποὺ ἄλλοτε θυμίζουν τραγουδάκια τοῦ Κατηχητικοῦ (μπέρδεμα ἀπαγγελίας καὶ τραγουδιοῦ) καὶ ἄλλοτε μὲ τὴν καλλιφωνία τους σὲ διάφορους ἦχους νὰ φωνάζουν ἀπότομα ἀπὸ τὸν μέσο τόνο, μιὰ πάνω μιὰ κάτω, πράγμα ποὺ προκαλεῖ ἄγχος, ἀγωνία καὶ ἀνησυχία στὸν πιστὸ ποὺ ἐκκλησιάζεται, γιὰ νὰ μὴν πῶ πῶς θυμίζουν ἀναρθρες φωνές.

Οἱ ἐκφωνήσεις πρέπει νὰ γίνωνται στὴν ἁρμονικὴ βάση τοῦ κυρίως δεσπότητος φθόγγου τοῦ ἀνάλογου ἦχου, γιὰ τοὺς ὑψίφωνους στοὺς «ἐπάνω» τόνους, τοὺς βαθύφωνους στοὺς «μεσαίους» καὶ τοὺς μπάσους στοὺς «κάτω» τόνους, σταθερά, μὲ κάποιο ἐλιγμὸ πολὺ ἀπαλὸ μέσα στὸν ἦχο, χωρὶς μακρόσυρτες ἐκφωνήσεις καὶ καταλήξεις τοῦ Εὐαγγε-

λίου, ὥστε νὰ προκαλοῦν τὴν κατάνυξη καὶ τὴν προσευχὴ στὸν πιστὸ.

Δὲν εἶναι δυνατὸν τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ «Λάβετε, φάγετε... Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες...» νὰ ἀπαγγέλλωνται τραγουδιστὰ καὶ ξεφωνητά. Αὐτὸ θὰ ἔλεγα ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτο.

Δὲν κερδίζουμε, ἅγιοι πατέρες, ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαζομένους κανένα ἔπαινο τῆς μουσικῆς τέχνης μας, μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο τῆς ὑπερβολῆς, ἄλλωστε ἡ παράδοση τῆς ἐμμελοῦς ἀπαγγελίας εἶναι σεμνή, ἀπλή καὶ ἁρμονικὴ συγχορδία μὲ τὸν ψάλτη.

Ἦκουσα ἀπὸ θεία Λειτουργία σὲ Σταθμὸ ἱερέα νὰ λέγει τὰ Πληρωτικὰ στὸν ἦχο τοῦ ψάλτη καὶ νὰ ὑψώνει τὴν φωνὴν ἀπότομα, ὥσάν νὰ μαλώνει, ἃς μοῦ ἐπιτραπῆ ἡ ἔκφραση, μὲ τὸν Θεό, ἢ νὰ δείχνει ἐκνευρισμένος ἀπὸ κάτι ποὺ τοῦ συνέβη. Αὐτὴ τὴν ἐντύπωση μοῦ ἔδωσε!

Ἄδελφοὶ συμπρεσβύτεροι καλλιφωνοὶ καὶ μουσικολογιώτατοι, συγχωρέσατέ με, ἀλλὰ ἡ Θεία Λειτουργία ἔχει ἕναν εἰρμό, μιὰ ἁρμονία ἱερέα-ψάλτη ἀπὸ τὸ «Εὐλογητός» μέχρι τὸ «Δι' εὐχῶν».

Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν φιλοξενία καὶ διατελῶ μετὰ πλείστης τιμῆς καὶ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης.

Πρωτοπρ. Σεραφεῖμ Φαράσογλου,
Ἐφημ. Ἱ. Ναοῦ Παμμ. Ταξιαρχῶν
(Παλαιός) Περιστερίου

Πρὸς τὴν
Ἄξιότιμον Κυρία
Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη,

ὕπευθунη ὕλης τοῦ «Ἐφημερίου»
Κυρία Χατζηφώτη,

Ἐπὶ ταῖς θείαις ἑορταῖς τοῦ Δωδεκαημέρου ἀποστέλλομεν τὰς πατρικὰς ἡμῶν εὐχὰς, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς μας Σᾶς φωτίζει, κραταιοῖ καὶ ὁδηγεῖ τὰ βήματά Σας εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, ὅπως ἔκαμε καὶ ὁ ἀείμνηστος σύζυγός Σας.

Ἄφου Σᾶς συγχαρῶ ὄλους τοὺς ἐκλεκτοὺς Συνεργάτας Σας διὰ τὴν «νέα πνοή» ποὺ πῆρε ὁ «Ἐφημέριος» θὰ Σᾶς παρεκάλουν, εἰ δυνατόν, νὰ ἀσχοληθῆτε μὲ τὸ ἐπίκαιρο θέμα τοῦ «Ἀγιασμοῦ» τῶν Θεοφανείων καθ' ὅτι ὑπάρχει ἄγνοια, σύγχυσις καὶ μέγας προβληματισμὸς ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν του. Θὰ ὠφελεῖτο τὰ μέγιστα ὁ ἀναγνώστης τοῦ περιοδικοῦ.

Μετὰ πολλῶν εὐχῶν, ἐκτιμήσεως
καὶ εὐχαριστιῶν
Ἄρχιμ. π. Νεκτάριος Τσίγκρης

Κύριε Διευθυντὰ

Χαρὰ μεγάλη δίνει ἡ ἀφιέρωση τῶν Διπτύχων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔτους 2010 στὴν Ἐνορία. Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία ποὺ προβαίνει στὴν ἔκδοση, ἀναθέτει τὴν εἰσαγωγικὴ παρουσίαση τοῦ θέματος στὸν Πρωτοπρεσβύτερο κ. Γεώργιο Μεταλληνό, Ὁμότιμο Καθηγητὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Καλύτερη ἐπιλογή γιὰ τὴ διαπραγματεύση τοῦ θέματος Ἐνορία ἀπὸ τὸν πατέρα Μεταλληνὸ δὲν θὰ μπορούσε νὰ γίνει.

Ἡ Ἐνορία ἦταν καὶ παραμένει, ἀκόμα καὶ στὸν καιρὸ μας, ἡ μεγάλη καὶ πληγωμένη ἀγάπη τοῦ λαοῦ μας. Σὲ μία ἐποχὴ ὅπου ὄλα πᾶνε νὰ ιδιωτικοποιηθοῦν, ἀκόμα καὶ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας: Ἰδιωτικὲς Λειτουργίες –ποὺ γίνονται μήπως γιὰ ἰδιωτικὴ Θ. Κοινωνία;–, ἔρχονται τὰ Δίπτυχα 2010-Ἐνορία, ποὺ μὲ τὴ γραφίδα τοῦ πατέρα Μεταλληνοῦ, μᾶς ὑπενθυμίζουν τὴν ἐπείγουσα ἀνάγκη σήμερα, νὰ ξαναβρεῖ ἡ Ἐνορία τὸν ἑαυτὸ της.

Ἡ μελέτη τοῦ 14σέλιδου κειμένου τοῦ πατρὸς Μεταλληνοῦ, ὁ προβληματισμὸς ποὺ θὰ προκύψει, τὸ πέρασμά του στὸ λαὸ τῆς Ἐνορίας ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς Κληρικούς θὰ βοηθήσει στὴν κατανόηση γιὰ τὴν οὐσία καὶ τὴ γένεση τῆς Ἐνορίας, γιὰ τὸ ρόλο καὶ τὴν προσφορά τῆς Ἐνορίας στὴν ἱστορία τοῦ Γένους, γιὰ τὴν ἐκ νέου ἀνακάλυψη τῆς Ἐνορίας ὡς τόπου φανερώσεως τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς δυνατότητος βιώσεώς του. Ἀκόμα νὰ δοῦμε μὲ θάρρος καὶ εἰλικρίνεια καὶ τὰ ἀρνητικὰ σημεῖα καὶ νὰ ὁδηγηθοῦμε στὴν ἀναζήτηση τῶν ριζῶν τῶν προβλημάτων, ποὺ προξενοῦν παθογένειες καὶ ἐμποδίζουν τὴ γνήσια λειτουργία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, ὄντως συνοδικὰ καὶ συλλειτουργικά (περιοδικὸ “Πληροφόρηση” τῆς Ἰ. Μ. Δημοτριάδος), ὅπως κληρικοκρατία καὶ φεουδαρχικὴ ἀνθρωποκρατία καὶ ποὺ ὄλοι αὐτοὶ καὶ πολλοὶ ἄλλοι λόγοι μεταβάλλουν τὶς Ἐνορίες νὰ εἶναι ἀπλῶς ἡ ἐπιβεβαίωση τοῦ ἀπρόσωπου χαρακτήρα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς στὶς σύγχρονες κοινωνίες. Νὰ ἀναζητήσουμε τὸ λόγο ὑπαρξῆς τῆς Ἐνορίας σήμερα ἀλλὰ καὶ τὴν προοπτικὴ της στὸν κόσμος μας.

Ἐμεῖς παράγουμε θεολογία, ἐσεῖς ὁμως εἶστε ἐκεῖνοι (οἱ παπᾶδες) ποὺ τὴν περνᾶτε στοὺς ἀνθρώπους μέσα στὶς Ἐνορίες καὶ γίνεται πράξη. Διαφορετικά, ὅσα ἐμεῖς καὶ ἂν γράφουμε, θὰ μένουν χωρὶς ἀποτέλεσμα, ἔλεγε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περγάμου κ. Ἰωάννης, στὸ Ἀρχονταρίκι τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ Βελβενοῦ, σὲ μία ἐπίσκεψή του, ὅταν τοῦ ἐκφράσαμε εὐχαριστίες γιὰ τὴν παραγωγή γραπτοῦ θεολογικοῦ λόγου, σὲ σχέση μὲ τὴν οἰκολογία καὶ τὴν ἀνακαίνιση ἐν Χριστῷ τῆς Ἐνορίας ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας, ὅπως ἀποτυπώνεται στὰ βιβλία του.

1-1-2010

Πρωτ. Κωνσταντῖνος Ι. Κώστας,
Παπαδάσκαλος

Ἀξιότιμε κ. Κατσιάρα,

Γιὰ νὰ βιωθεῖ ὀρθόδοξα τὸ «γεγονός» τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἀπαραίτητη ἡ σχέση ἐνότητας, ἀγάπης, ἀλληλοπεριχώρησης καὶ ἀλληλοαποδοχῆς μεταξὺ τῶν «Ἀδελφῶν» τῆς ἐνοριακῆς κοινότητας (οἰκογένειας). Σημεῖο ἀναφορᾶς τῆς ἐνοριακῆς αὐτῆς κοινότητας εἶναι ἡ ἐν Χριστῷ κοινωνία μέσα ἀπὸ τὸ κοινὸ ποτήριο τῆς ζωῆς, τὴν Θεία Εὐχαριστία. Ἡ ἐνορία θὰ πρέπει νὰ γίνῃ καταννητὸ ἀπ' ὅλους πῶς ἀποτελεῖ τὸ κύτταρο τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος.

Ἡ ἐνορία δὲν εἶναι μία τυποποιημένη, προκατασκευασμένη μορφή (μόρφωμα) ἐνότητας, διακατεχόμενη ἀπὸ πρόσκαιρα συντεχνιακὰ ἢ σωματειακὰ συμφέροντα καὶ ἰδιοτέλειες, δὲν εἶναι ἓνα κλειστὸ club (λέσχη) «καθαρῶν» καὶ

«ἄμωμων» τηρητῶν κάποιου φανταστικοῦ νόμου, μὲ βεβαιότητες ἀξιωμαθίας φαρισαϊκοῦ χαρακτήρα, ἀλλὰ ἀνιδιοτελῆς φυσικὴ πραγματικότητα, ἀγαπητικῆς συνύπαρξης καὶ ταπεινοῦ φρονήματος τελωνικοῦ χαρακτήρα, ἀποτελῶντας μία ζῶσα πραγματικὴ κοινωνία προσώπων ποὺ ἐνυπάρχει καὶ δρᾷ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐπισκοπῆς (μητροπόλης) ὅπου ὑπάγεται καὶ βάζει μετάνοια, κἀνοντας ὑπακοή.

Ἔτσι λοιπὸν σήμερα στὴν ἀποπροσανατολισμένη καὶ ἀλλοτριωμένη καταναλωτικὴ κοινωνία μας ποὺ ἔχει ὡς ἐπίκεντρο τὸ ἀτομικὸ «ἐγώ» ἡ ἐκκλησία καλεῖται νὰ ἀντιπροτείνει μέσῳ τῆς ἐνορίας τὸ κοινοτικὸ «ἐμεῖς» ὄχι στὰ λόγια ἀλλὰ μὲ στάση ζωῆς. Ἡ αὐθεντικὴ ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ καὶ παράδοση, βιωμένη σὲ χρόνο, τρόπο καὶ τόπο σύγχρονο, διαμέσου τῆς ἐνορίας προσφέρει στὸν ἄνθρωπο μία ἀληθινὴ διάσταση ἐπικοινωνίας, ἡ ὁποία ἀνάγεται στὴν «ὄντως ζωή».

Αὐτὸ ὁμως προϋποθέτει κάποιες ἀπλὲς γιὰ κάποιους, ἀλλὰ ἴσως γιὰ κάποιους ἄλλους «ἐπώδυνες» προσαρμογὲς καὶ ρυθμίσεις στὴ σύγχρονη πραγματικότητα, καὶ ἐδῶ θὰ μπορούσε νὰ τεθεῖ τὸ ἐρώτημα: «Ἄν ὁ ἄνθρωπος ἔγινε γιὰ τὸ Σάββατο ἢ τὸ Σάββατο γιὰ τὸν ἄνθρωπο». Γιὰ νὰ ἀνασυσταθεῖ ἡ ἐνορία ὡς ἐνεργὴ καὶ δρῶσα (σωτηριολογικά - ἐσχατολογικά) κοινωνία θεομένων προσώπων, νὰ ἐπαναλειτουργήσει ὡς κοινότητα μὲ ἐπίκεντρο τὴν εὐχαριστιακὴ σὺνάξη, καλούμαστε νὰ ὑπερβούμε ἀγκυλώσεις καὶ ἐμμονὲς τοῦ χθές, ποὺ μᾶς κρατοῦν ἐφησυχασμένους καὶ ἀνυποψίαστους στὴν ψευδαίσθησι μιᾶς ὑπαρξιακῆς ἀκινησίας καὶ παραλυσίας.

Κάτι πρέπει να κάνουνε ἔγκυρα καὶ ἔγκαιρα γιὰ τὴ «σκουριά» ποὺ ἔχει ἐπικαθήσει καὶ ἀφήνει τὰ ἀνεξίτηλα σημάδια της στὸ λόγο καὶ τὸν τρόπο μας. Ἄς πάψουν ἐπιτέλους οἱ φοβικὲς καὶ ὑστερικὲς ἀντιδράσεις πρὸς ὅτιδήποτε εἶναι φρέσκο, διαφορετικὸ, σύγχρονο ἀλλὰ πάντα ἐδραιωμένο στὸν Λόγο καὶ τὸ Πνεῦμα Ἐκείνου. Φοβόμαστε τὶς ζυμώσεις, τὴ διακινδύνευση, τὶς ἀβεβαιότητες, τὴ διάνοιξη νέων ὁδῶν πρὸς τὸν οὐρανό.

Ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καλούμαστε νὰ δοῦμε μὲ εὐθύνη καὶ σοβαρότητα ποὺ ἀρμόζει σὲ ποιμένες μὲ ἀλησμόνητη τὴ συναίσθηση πατρότητας καὶ εὐθύνης καὶ ὄχι ὡς περιστασιακοὶ ἐπαγγελματίες τυχοδιωκτικοῦ χαρακτῆρα, μὲ πνεῦμα καταλλαγῆς, ἐνότητος, ἀγάπης καὶ ἀληθείας, διατηρώντας τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν ἀνεκτικότητα στὴ διαφορετικὴ ἄποψη, πὼς ἢ λειτουργικὴ μας ἐμπειρία καὶ ἀναφορὰ κάποια στιγμή θὰ πρέπει νὰ γίνῃ μὲ ὄρους, λεξιλόγιο καὶ ὄραματικό (προφητικό) περιεχόμενο τοῦ τώρα, τοῦ σήμερα.

Ἡ ἐνορία καλεῖται ἀπὸ συγκυριακὴ συνέντευξη μιᾶς, δύο ἢ τὸ πολὺ τριῶν ὥρῶν τὴν ἐβδομάδα, νὰ ἀποκατασταθεῖ ξανά σὲ εὐχαριστιακὴ σύναξη ἐσχατολογικῆς προοπτικῆς μὲ ὄρους αἰωνιότητος, ἢ ὅποια θὰ ἀφορᾷ ἀνθρώπινα πρόσωπα τοῦ σήμερα, γεγονός ποὺ προϋποθέτει, ἂν ὄχι ἀπαιτεῖ, πλήρη κατανόηση τῶν λειτουργικῶν πεπραγμένων καὶ μετοχικὴ προσέλευση στὸ Ποτήριο τῆς Ζωῆς.

Κριτήριο ἀξιολόγησης καὶ παραγωγῆς «ἔργου» μιᾶς ἐνορίας ἄς πάψῃ ἐπιτέλους νὰ ἀποτελεῖ ἢ κατασκευὴ κτηριακῶν ἐγκαταστάσεων, ἢ φιλανθρωπικὴ δράση, τὸ κοινωνικὸ ἔργο, οἱ διαλέξεις, οἱ νεανικὲς κινήσεις καὶ ἄλλες ἐνδοκοσμικὲς κατηγορίες σκέψης καὶ δράσης, ἀλλὰ ἄς ἀναλογισθοῦμε πὼς ὅσα καὶ ἂν ἰσχύουν ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω δὲν συνιστοῦν λόγο συνέχισης ὑπαρξῆς τῆς ἐνορίας αὐτῆς ποὺ ἔχει στερηθεῖ τὴν ἀθρόα προσέλευση τῶν παιδιῶν της στὸ Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ· αὐτὴ ἢ ἐνορία εἶναι «κλινικά» νεκρὴ.

Παπα-Δημήτρης Θεοφίλου,
Ἰ.Ν. Ἄγ. Χαραλάμπους, Ἰτέα Φωκίδας

*Τὸ γαλάζιο ποτάμι
καὶ οἱ ἔαρινες σκέψεις*

Μυθιστόρημα

Αἰδ. π. Νικολάου Παπαργυρίου

Ἄθῆνα 2008

Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἐκφράζεται καθέννας ποὺ ἔχει κάτι νὰ πεῖ εἶναι συνάρτηση τῆς καλλιέργειας, τῶν ἐνδιαφερόντων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων ποὺ ἀποβλέπει νὰ ἔχει ὁ λόγος του. Ὁ π. Νικόλαος Παπαργυρίου, ἐφημέριος στὸ Γεράνι Ρεθύμνου, πέρα ἀπὸ τὰ ἐφημεριακὰ καθήκοντά του, τὰ ὁποῖα

ἐπιτελεῖ μὲ ζῆλο, καὶ προσφορά στὴν τοπικὴ κοινωνία ἔχει πλούσια καὶ ἀσχολεῖται μὲ τὴ λογοτεχνία. Ἡ ἐνασχόλησή του αὐτὴ διαπνέεται ἀπὸ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἀφοσίωση στὸ λειτούργημά του καὶ τὸ βιβλίον γιὰ τὸ ὁποῖο κάνουμε λόγο ἀποτελεῖ συμπίκνωση ἐμπειριῶν καὶ ἀνύστακτου ἐνδιαφέροντος γιὰ τὸ ποίμνιό του καὶ ἰδίως γιὰ τὶς νέες γενιές, ποὺ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ τὴ ζεστὴ ἀγκαλιὰ τῆς Ἐκκλησίας στὸ πρόσωπο καὶ τὴν παρουσία τοῦ Ἐφημερίου τῆς Ἐνορίας. Ἐναργῆς ὁ λόγος, πολλὰ παραδοσιακὰ στοιχεῖα στὶς περιγραφές, γνώση τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, τῶν ἀνησυχιῶν καὶ τῶν προσδοκιῶν τῶν ἐφήβων καὶ ἀγωνία γιὰ τὰ βήματα ποὺ ἀκολουθοῦν. Ὁ π. Νικόλαος γράφει τὸ μυθιστόρημά του γιὰ νὰ περάσει μέσα ἀπὸ τὶς σελίδες του μηνύματα ὄχι μόνον πρὸς τὸν λαϊκὸ ἀναγνώστη κάθε ἡλικίας ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς συνεφημερίους του, ἐπισημαίνοντας τὴν τεράστια ἀξία τῆς παρουσίας τοῦ παπᾶ στὴ ζωὴ κάθε τοπικῆς κοινωνίας. Συνδυάζοντας τὴν κλίση πρὸς τὴν λογοτεχνικὴ συγγραφὴ μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ πνευματικοῦ πατέρα ποὺ ἀγρυπνεῖ γιὰ τὸ ποίμνιό του, δίνει μὲ τὸν δικό του τρόπο τὴν μαρτυρία τῆς ζωῆς Ἐκκλησίας.

Οἰκογένεια σὲ κρίση

Συλλογικὸς τόμος

Ἄκριτας 2009

Ἐνα καίριο θέμα ποὺ διαρκῶς καὶ περισσότερο διογκώνεται καὶ στὴ χώρα μας, ἡ κρίση ποὺ φαίνεται νὰ διέρχεται ὁ θεσμὸς τῆς οἰκογενείας, ἀναλύεται ἀπὸ διακεκριμένους κληρικούς καὶ λαϊκούς θεολόγους, ἐκπαι-

δευτικούς, ψυχολόγους, παιδοψυχιάτρους, κοινωνιολόγους καὶ συγγραφεῖς στὸν τόμο αὐτό. Ὁ καθέννας μὲ τὰ δικά του ἐφόδια, τὶς γνώσεις, τὴν ιδιότητα καὶ τὸν τρόπο ἔκφρασης, προσεγγίζουσαν ἓνα θέμα μὲ πολὺπτυχες προεκτάσεις στὴν κοινωνικὴ, καὶ ὄχι μόνον, ζωὴ τῶν Νεοελλήνων σὲ ἓνα σύνολο ποὺ προβληματίζει ἀκριβῶς

έξαιτίας τῆς πολυπλοκότητας, ὅπως φαίνεται ἐξωτερικά, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπλότητας, ἐπιτρέψτε μου, κατὰ βάθος τοῦ θέματος αὐτοῦ καὶ τῶν τραγικῶν ἐπιπτώσεων ποὺ ἔχει ἐπὶ «δικαίων καὶ ἀδίκων». Ἄσφαλῶς καὶ θὰ συμφωνήσει ὁ καθένας ὅτι ἡ κρίση δὲν ἀφορᾷ στὸ θεσμὸ τοῦ γάμου, ἀλλὰ πρόκειται κυρίως γιὰ κρίση τῶν προσώπων ποὺ ἀποφασίζουν νὰ ζήσουν μὲ ἓνα ἄλλο ἄνθρωπο χωρὶς νὰ ἔχουν ἀπεγκλωβιστεῖ ἀπὸ τὸ ἐγὼ τους, ὅπως ἀναφέρει στὸ γοητευτικὸ κείμενό του μὲ τίτλο «Ἐνας ἀργὸς θάνατος στὸν καναπέ» ὁ π. Ἀντώνιος Καλλιγέρης. Εἶναι ἐπίσης ἀπὸ θεολογικῆς πλευρᾶς ἡ οὐσία τοῦ προβλήματος καὶ ἡ ἔξοδος ἀπὸ τὴν κρίση ἢ κατὰλήξη τοῦ κειμένου τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Κατσιάρα, στὴν ὁποία ὁδηγεῖ μία προσεκτικὴ θεολογικὴ ἀνάλυση τοῦ θέματός του «Ἡ οἰκογένεια στὴν Ἐκκλησία». Ὁ συγγραφέας παρατηρεῖ ὅτι ἂν ὑπάρχει μία ἐλπίδα ἢ οἰκογένεια νὰ «πετύχει», εἶναι νὰ σχετικοποιηθεῖ, δηλαδὴ νὰ ἐνταχθεῖ στὸ Μυστήριον τῆς Εὐχαριστίας, καὶ ἔτσι νὰ γίνεῖ μυστήριον, δηλαδὴ νὰ ἀνοίξει στὰ ἔσχατα. Νὰ γιατί, καταλήγει, ὅπου ἡ ἐκκλησία ὑπάρχει ὁ λόγος περὶ γάμου περιττεῖ, ἐνῶ, ὅπου ἀπουσιάζει ἡ Ἐκκλησία ὁ λόγος περὶ γάμου περισσεύει. Θὰ ἔλεγα ὅτι ἡ κ. Πανωραία Κουφογιάννη-Καρκανιᾶ ἔγραφε στὸ κείμενό της μὲ τίτλο «Ἡ κρίση στὸ ζευγάρι» ὅλα ὅσα ἔχω στὸ μυαλὸ καὶ στὴν ψυχὴ μου ἀπὸ τὶς ἐμπειρίες μου στὸ γάμο ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ ὅσα λέγει γιὰ τὴν ποιμαντικὴ γάμου τῆς Ἐκκλησίας μας. Οἱ πρακτικὲς ἄλλων ἐποχῶν δημιουργοῦν προβλήματα ἀντὶ νὰ λύνουν τὰ ὑπάρχοντα. Γιατὶ ὁ ὕμνος στὴν ἀγάπη τοῦ Ἀποστόλου Παύλου θὰ εἶχε εὐεργετικότερη ἐπίδραση σὲ μία νέα κοπέλα ἀπὸ τὸ «ἡ γυνὴ νὰ φοβεῖται τὸν ἄνδρα», δεδομένης καὶ τῆς ἀγραμματοσύνης ἀπὸ τὴν ὁποία πάσχουν οἱ νέοι μας μὴ γνωρίζοντας ὅτι «φοβοῦμαι» σημαίνει καὶ «σέβομαι» καὶ αὐτὴ εἶναι σημαντικὴ διαφορὰ... Καὶ δὲν χωρεῖ συζήτηση ὅτι εἶναι ἀνυπολόγιστο τὸ κακὸ ποὺ γίνεται σὲ ἓνα παιδί ἀπὸ τὴν ἔλλειψη τῆς παρουσίας τοῦ προτύπου τοῦ πατέρα μετὰ τὸ διαζύγιο, ὅπως πολὺ διεισδυτικὰ ἀναλύει στὸ ἄρθρο της «Ἡ ἀποδυνάμωση τοῦ πατρικοῦ προτύπου στὴ μετὰ τὸ διαζύγιο οἰκογένεια» ἡ κ. Ντίνα Πετροπούλου. Ἡ ἀναφορὰ ὀρισμένων μόνον κειμένων καὶ συγγραφέων δὲν μειώνει τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴ συμβολὴ καὶ τῶν ἄλλων σημαντικῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων τοῦ «Ἀκρίτα» ποὺ ἔχουν συμμετάσχει στὴν ἐπιμελημένη τούτη ἔκδοση στὴν χαρτογράφηση τῶν προβλημάτων καὶ τὴν ἐνίσχυση καθενὸς σκεπτόμενου τῆς ἐποχῆς μας γιὰ τὴν ἐξεύρεση τῶν διόδων γιὰ τὴν κατανόηση καὶ τὴν ὑπέρβαση τῶν προβλημάτων. Νὰ προσθέσουμε, λοιπόν, πῶς στὸν τόμο συνεργάζονται ἀκόμη ἡ Μάρω Βαμβουνάκη, ὁ Ματθαῖος Γιωσαφάτ, ἡ Γαλάτεια Γρηγοριάδου - Σουρέλη, ὁ π. Μακάριος Γρινιεζάκης, ἡ Μαρία Δημητριάδου, ὁ Τρύφωνας Ζαχαριάδης, ἡ Ἀγγελικὴ Ζούρα - Μαστρομιχαλάκη, ὁ π. Βασίλειος Θερμός, ἡ Ἐλένη Καραγιάννη, ὁ π. Ἀνδρέας Κονάνος, ὁ Γιώργος Κόρδης, ὁ Ἡλίας Λιαμῆς, ὁ π. Σταμάτης Σκλήρης, ἡ Ντέμη Σταυροπούλου καὶ ὁ π. Φιλότης Φάρος.

Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

Ἐπιμέλεια: Λίτσας Ἴ. Χατζηφώτη

Ψήφισμα τῆς Ε.Λ.Ε.Ε. γιὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἐκπαίδευση

Ἡ ἐτήσια Τακτικὴ Γενικὴ Συνέλευση τῶν μελῶν τῆς Ἐνώσεως Λειτουργῶν Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαίδευσης (Ε.Λ.Ε.Ε.), ποὺ συνῆλθε στὴν Ἀθήνα στίς 29.10.09, ἐξέλεξε τὰ νέα μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς καὶ συγκροτήθηκε σὲ σῶμα μὲ πρόεδρο τὸν κ.

Π. Κόρδα, ἀντιπρόεδρο τὴν κ. Π. Παπακώστα, καὶ μέλη τοὺς κ. Θ. Παναγιώτου, Μ. Γιακουμάτου, Χ. Πανάγου. Ἐνέκρινε ἐπίσης ὁμόφωνα ψήφισμα μὲ τὸ ὁποῖο τὰ μέλη ἐξέφρασαν τὴν ἀγωνία τους, διότι τρία περίπου χρόνια μετὰ τὴν ψήφιση τοῦ Νόμου 3432/06 γιὰ τὴ «Δομὴ καὶ λειτουργία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαίδευσης» καὶ τὴν κοινὴ διαπίστωση τῶν ἀντιφατικῶν διατάξεων του, καθὼς καὶ τῶν πρόδηλων κενῶν του, τὰ προβλήματα πολλαπλασιάζονται καὶ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαίδευσης φαίνεται δυσσιῶνο καὶ διατύπωσαν τὶς ἀπόψεις τους γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων αὐτῶν καὶ τὴν ἀποφυγὴ χειρότερων ἐξελίξεων.

«Ἡμέρα Μνήμης» τῆς Γερμανικῆς Κατοχῆς

Ἡ «Ἡμέρα Μνήμης» γιὰ τὶς πυρπολήσεις τῶν ὄρεινῶν Κοινοτήτων Παλαιογράτσανο, Καταφύγι καὶ Σκούλιαρη καὶ τὶς ἐκτελέσεις δεκάδων Ἑλλήνων ἀπὸ τὰ γερμανικὰ στρατεύματα Κατοχῆς τὸ Δεκέμβριο τοῦ 1943 τιμήθηκε στὴν ἐνορία τοῦ Ἁγίου Διο-

νυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ Βελβεντοῦ, τὴν Κυριακὴ 13-12-2009, μὲ Θ. Λειτουργία, Μνημόσυνο καὶ ἀνάγνωση τοῦ ἱστορικοῦ, μὲ τὴν παρουσία τοῦ βουλευτῆ ΠΑ.ΣΟ.Κ. Νομοῦ Κοζάνης Ἰω. Βλατῆ, τοῦ Ἀντινομάρχου Κοζάνης Ἰω. Σόκουτη, τοῦ δημάρχου Βελβεντοῦ Μανώλη Στεργίου, τῆς διευθύντριας τοῦ 2ου Νηπιαγωγείου Βελβεντοῦ Ἄσπας Παπαμίχου, τοῦ ἐκπροσώπου τῆς τοπικῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης Παν. Παπαγόρα, τοῦ λαοῦ ποὺ προσῆλθε στὸ Ναὸ μὲ τὸ χτύπημα τῆς καμπάνας καὶ μὲ καταθέσεις στεφάνων στὸ Μνημεῖο. Ἡ ἐκδήλωση τελείωσε μὲ τὴν ψαλμῳδία ἀπὸ ὅλους τοῦ Ἐθνικοῦ μας Ὑμνου. Τὸ ἱστορικὸ τῆς ἡμέρας διάβασαν οἱ μαθητὲς καὶ οἱ μαθήτριες τοῦ Γυμνασίου τῆς πόλης.

Χειροτονία νέων Κληρικῶν

Τρεῖς νέοι Κληρικοὶ χειροτονήθηκαν ἀπὸ τὸν Σεβ. Χαλκίδος κ. Χρυσόστομο στίς 19-20.12.09. Πρόκειται γιὰ τὸν π. Χρ. Νγκέλα, νέο Ἐφημέριος τῆς Ἐνορίας Χρόνιας τοῦ Δήμου Ἐλυμνίων, ἔγγαμο, πτυχιούχο τῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας

Ἀθηνῶν, ποὺ χειροτονήθηκε στὶς 19.10.09 στὸν Ἱ.Ν. Ἁγ. Παντελεήμονος Αἰδηψοῦ. Στὴν ἴδια Θ. Λειτουργία χειροτονήθηκε σὲ Διάκονο ὁ κ. Ἰω. Καραγκούνης, ἕγγαμος, μαθητὴς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Καρδίτσας, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ χειροτονηθεῖ Πρεσβύτερος θὰ ὑπηρετήσῃ ὡς Ἐφημέριος στὴν Ἐνορία τοῦ Βουτᾶ τῆς Ἰστιαίας. Στὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας, ὁ Σεβ. προεχειρήσε στὸ ὄφρῆκιο τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου τοὺς Ἐφημερίους τῶν δυὸ Ἐνοριῶν τῶν Λουτρῶν Αἰδηψοῦ π. Νικ. Σακαγιάννη, Ἐφημέριο τοῦ Ἱ.Ν. Ἀγίων Ἀναργύρων καὶ π. Νικ. Ἀργυρίου – Ἐφημέριο τοῦ Ἱ.Ν. Ἀγίου Παντελεήμονος. Τὴν ἐπομένη στὸν Ἱ.Ν. Ἀγίας Βαρβάρας Πηλίου χειροτονήθηκε σὲ Πρεσβύτερο ὁ Διάκονος τοῦ Ἱ. Προσκυνήματος τοῦ Ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Ρώσου π. Βασίλειος Μάρκου, ἕγγαμος, πτυχιούχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος θὰ ὑπηρετήσῃ ὡς Ἐφημέριος στὴν Ἐνορία τοῦ Πηλίου Κηρέως.

«Πῶς θέλω τὴν Ἐκκλησία»

Τὸ Σάββατο 19.12.2009 πραγματοποιήθηκε στὴ Λαμία Συνέδριο τὸ ὁποῖο ἀπευθύνεται κάθε φορὰ σὲ Νέες καὶ Νέους τῆς Ἱ.Μ. Φθιώτιδος. Κεντρικὸ θέμα τοῦ Συνεδρίου ἦταν τὸ «Πῶς θέλω τὴν Ἐκκλησία». Εἰσηγητὲς ἦσαν ὁ Αἰδεσιμ. Πρωτ. Θεμ. Χριστοδούλου, Δρ. Θεολογίας καὶ Κληρικὸς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος μίλησε μὲ θέμα: «Τὰ ἱερά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ τί εἶναι ἡ Ἐξομολόγηση», ἡ Βουλευτὴς καὶ Δημοσιογράφος κυρία Λιάνα Κανέλλη, μὲ θέμα: «Ἐκκλησία καὶ Κοινωνία» καὶ ὁ κύριος Ἀλέξανδρος Κατσιάρας, Θεολόγος, Διευθυντὴς τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ Σύμβουλος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, μὲ θέμα: «Πῶς θέλω τὴν Ἐκκλησία καὶ πῶς εἶναι ἡ Ἐκκλησία». Τὶς εἰσηγήσεις ἀκολούθησε γόνιμη συζήτηση. Ἡ μεγάλη αὐτὴ σύναξη τῆς Νεολαίας τῆς Φθιωτικῆς Ἐκκλησίας ἔκλεισε μὲ μικρὴ συναυλία ποὺ δόθηκε ἀπὸ δύο μουσικὰ σχήματα τοῦ Ὠδείου Καραμπογιᾶ, καθὼς καὶ μὲ δεξίωση πρὸς τιμὴν ὄλων τῶν συμμετεχόντων στὸ Συνέδριο.

